

Analýza sociálních vztahů ve sportovních týmech

Daniel Huf

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Daniel Huf**
Osobní číslo: **H18090**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Analýza sociálních vztahů ve sportovních týmech**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti sociálních vztahů, utváření vztahů ve sportovních týmech a pozic členů v týmu.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BEDNÁŘ, Vojtěch, 2013. Sociální vztahy v organizaci a jejich management. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4211-3.
HORNE, John, David JARY and Alan TOMLINSON, 2014. Sport, leisure and social relations. New York: Routledge. ISBN 978-13-176-7870-0.
CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-9225-0.
SLEPIČKA, Pavel, Irena SLEPIČKOVÁ a Jiří MUDRÁK, 2018. Rizikové chování ve sportu dětí a mládeže. Univerzita Karlova: Karolinum. ISBN 978-80-246-3995-6.
VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, 2019. Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-2998-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Karla Hrbáčková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **20. ledna 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 20. ledna 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně*23. 3. 2023*.....

....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce nese název „Analýza sociálních vztahů ve sportovních týmech“, zaměřuje se na sociální vztahy, které jsou pro každého jedince důležitou součástí, jelikož ovlivňují náš život. Cílem teoretické části je definovat základní terminologii a vymezit teoretická východiska týkající se sociálních vztahů ve sportovních týmech a charakterizovat utváření sociálních vztahů ve sportu. Praktická část byla realizována prostřednictvím kvantitativního výzkumu za použití sociometrického testu. Hlavním cílem je analyzovat sociální vztahy ve čtyřech hokejových třídách. Cílem dílčím je zjistit, jaké sociální pozice zaujímají hráči v jednotlivých týmech, jak vnímají hráči své spoluhráče v týmu, jak vnímají hráči svou oblíbenost v týmu a v neposední řadě, na koho se hráči mohou obrátit v případě problému.

Klíčová slova: sociální vztahy, sociální interakce, sociální role, sportovní tým, lední hokej

ABSTRACT

The bachelor's thesis "Analysis of social relations in sports teams" is focuses on social relations, which are an important part for every individual, as relations affect many areas in our lives. The aim of the theoretical part is to define the basic terminology and define the theoretical starting points regarding social relations in sports teams and to characterize the formation of social relations in sports. The practical part was implemented through quantitative research using a sociometric test. The main goal is to analyse social relations in four hockey classes. The partial goal is to find out what social positions the players occupy in individual teams, how players perceive their teammates in the team, how players perceive their popularity in the team and finally, who the players can turn to in case of a problem.

Keywords: Social relations, Social interaction, Social role, Sports team, Ice Hockey

Poděkování:

Velké poděkování patří Mgr. Karle Hrbáčkové, Ph.D., vedoucí mé práce, za její cenné rady, vstřícnost při konzultacích a trpělivost při vypracování bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval všem respondentům za jejich čas při vyplňování dotazníků a v neposlední řadě mé rodině za podporu.

„Žádný zápas nesmíte vzdát. A to ani když zrovna prohráváte.“

Jaromír Jágr

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SOCIÁLNÍ VZTAHY	12
1.1 DRUHY SOCIÁLNÍ INTERAKCE.....	13
1.2 CHYBY V SOCIÁLNÍ INTERAKCI.....	14
2 UTVÁŘENÍ SOCIÁLNÍCH VZTAHŮ V TÝMECH.....	17
2.1 SOCIÁLNÍ ROLE VE SPORTOVNÍM TÝMU	18
2.2 UTVÁŘENÍ VZTAHU – OD KOLEKTIVU K TÝMU.....	21
3 TÝMOVÉ SPORTY.....	24
3.1 SPORT JAKO SOCIÁLNĚ KULTURNÍ FENOMÉN	25
3.2 LEDNÍ HOKEJ	27
4 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
5 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	32
5.1 CÍLE VÝZKUMU	32
5.1.1 Dílčí cíle	32
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
5.2.1 Dílčí výzkumné otázky	32
5.3 METODA SBĚRU DAT	33
5.4 METODA ANALÝZY DAT	34
5.5 VÝZKUMNÝ VZOREK	36
5.6 PŘEDVÝZKUM	36
6 ANALÝZA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	37
6.1 ANALÝZA SOCIÁLNÍCH POZIC VE SPORTOVNÍCH TÝMECH.....	37
6.2 ANALÝZA SPORTOVNÍHO TÝMU JAKO CELKU	41
6.3 ANALÝZA OBLÍBENOST HRÁČŮ DLE VLASTNÍHO VNÍMÁNÍ.....	43
6.4 ANALÝZA VOLBY ČLENŮ, NA KTERÉ SE HRÁČI OBRACEJÍ V PŘÍPADĚ PROBLÉMU.....	45
7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	49
8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	52
ZÁVĚR	53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	58

SEZNAM OBRÁZKŮ	59
SEZNAM TABULEK.....	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	61

ÚVOD

Předkládaná bakalářská práce se zabývá analýzou sociálních vztahů ve sportovních týmech. Vztahy jsou v naší společnosti důležitou součástí, jejich utváření probíhá celoživotně a je s nimi spojeno mnoho emocí, jak pozitivních, tak i negativních. Pokud je jedinec schopen utvářet vztahy, začleňuje se tak do společnosti. Stále více se v dnešní době mluví o socializaci sportem, protože dobré vztahy ve sportu jsou klíčovým aspektem a ukazatelem sociální kompetence. Tým, který se snaží o budování a prohlubování vztahů mezi jednotlivými členy, dovede efektivněji fungovat a snáz dojít k stanovenému cíli.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části najdeme tři hlavní kapitoly a jejím cílem je definovat základní terminologii a vymezit teoretická východiska týkající se sociálních vztahů ve sportovních týmech a charakterizovat utváření sociálních vztahů ve sportu. První kapitola je věnována sociálním vztahům a sociální interakci. Druhá kapitola se zaměřuje na utváření sociálních vztahů v týmu, jednotlivým rolím a utváření samotného týmu (od kolektivu – k týmu). Poslední kapitola teoretické části se věnuje týmovým sportům, přesněji lednímu hokeji, který je pro tuto práci klíčový.

Následující praktická část analyzuje sociální vztahy v hokejových týmech, pomocí sociometrického testu. Dílčími cíli práce je zjistit, jaké sociální pozice zaujímají hráči v jednotlivých týmech, jak hráči vnímají své spoluhráče, dále jak hráči vnímají svou oblíbenost a na koho se mohou obrátit v případě problému. Braunův dotazník začíná úvodem a je rozdělen na čtyři okruhy, které zjišťují oblíbenost jednotlivých členů v týmu, vlastní vnímání hráčů v týmu a zda mají hráči někoho na koho se mohou obrátit. Data byla následně zpracována pomocí popisné statistiky, sociometrického skupinového indexu a vzorců pro výpočet skupinových rolí dle Coie, Dodge a Coppotelli (1982). Na závěr proběhla analýza jednotlivých výzkumných otázek, jejich interpretace a doporučení pro praxi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ VZTAHY

Bakalářská práce se zaměřuje na sociální vztahy. Jedná se o klíčovou oblast, jelikož vztahy ovlivňují mnoho oblastí v našich životech.

Pro velkou řadu lidí patří utváření vztahů k důležitým, dalo by se říci, že možná i nejdůležitějším oblastem života. Vztahům věnujeme podstatnou část našeho života a je s nimi spojeno mnoho pocitů, jak štěstí, tak i smutku. (Willerton, 2012)

„Vztahy lze ze široka definovat jako pravidelné setkání v průběhu času, které zahrnují pravidelný kontakt a interakci mezi lidmi.“ (Willerton, 2012, s. 9)

„Člověk je sociální bytost a je vysoce závislý na interpersonálních vztazích.“ (Slaměník, 2008, s. 100) Jedinci jsou spolu ve vzájemné interakci, která na člověku vždy zanechá určitou stopu. Interakce s daným člověkem může být velmi příjemná, avšak také se může stát, že se dva jedinci společně neshodnou a odnesou si z interakce nepříjemný pocit, protože si nerozuměli. (Slaměník, 2008)

Na tuto myšlenku navazuje Bednář (2013), který ve své publikaci uvádí, že sociální vztahy jsou závislé na velké řadě vnějších a vnitřních faktorů. Vnější faktorem rozumíme vše, co leží mimo organizaci. Může se jednat prakticky o cokoli, například negativní zprávy a mediální informace, které nás mohou nepříjemně naladit. Nežádoucí vnější informace mohou proces výrazně ovlivnit a začít se promítat do individuální motivace k práci, do výsledků, výkonu týmu, ale v neposlední řadě také do chování skupiny. Vnější vlivy jsou dostatečně silné, aby rezonovaly v kolektivu. Avšak může nastat situace, kdy vnější vlivy mohou podpořit a stmelit tým a nasměrovat jej za společným cílem.

Pokud se zaměříme na dospívání, tak se jedná o významné období v životě každého jedince. Na jeho počátku se mění očekávání dětí ve vztahu k rodičům a ke svým vrstevníkům, je zde patrný růst důležitosti vrstevnických vztahů. Prožívání osamělosti je ve velké míře podmíněno, jak jsou děti přijímány do skupiny mezi své vrstevníky. „Dospívající zažívají ve větší míře sociální než emoční osamělost.“ (Výrost, 2019, s. 3856) Sociální vztahy dětí a dospívajících se soustředí do školního prostředí, avšak nelze zapomenout ani na rodinné sociální vazby. Rodinné sociální vazby určují tendenci od rané adolescence v takovém slova smyslu, že s rostoucí sociální oporou ze strany vrstevníků dochází k poklesu opory ze strany rodiny. Velmi důležitá je psychická pohoda a podpora v průběhu dospívání. (Výrost, 2019)

V dnešní době se klade velký důraz na sport, který je ve středu zájmu naší společnosti. V posledních letech se sociologové zaměřili na zkoumání sociálních vztahů ve sportu, jako důležitou součást budování dobrého sportovního týmu. (Horne, Jary a Tomlinson, 2014)

Můžeme tvrdit, že dobré sociální vztahy a dobré sociální způsobilosti jsou klíčovými aspekty sociální kompetence. (Výrost, 2019) „Dobré sociální vztahy jsou kritériem nebo ukazatelem sociální kompetence, tedy sociálně kompetentního chování jedince. Dobré sociální způsobilosti mohou mít charakter sociálně osobnostní predispozice.“ (Výrost, 2018, s. 994)

1.1 Druhy sociální interakce

První podkapitola se věnuje sociální interakci, která se nachází všude kolem nás a je součástí našeho každodenního života. Nejdříve je třeba si definovat samotný pojem sociální interakce, a pak se dozvíme, že ji lze rozdělit na různé druhy.

Sociální interakce lze definovat jako vzájemné působení jedné osoby na osobu druhou. Jedná se o formu sociálního chování, tedy jak se daný jedinec chová ve společnosti druhých lidí. Jde o proces, kde se jedinci vzájemně ovlivňují. Sociální interakce může mít pozitivní, ale i negativní dopady. (Kopecká, 2015) Zatímco autorka Hayesová (2013) doplňuje, že každý člověk je společenská bytost, která ke svému životu potřebuje kontakt a interakci s druhými jedinci. Sociální interakce se proto odehrává například v kultuře, životním prostředí, ale i v rodině.

Dle Hayesové (2013) každý člověk zaujímá ve skupině nějaké postavení, můžeme tomu nazývat zaujímání rolí, kde jsou daní jedinci společně v interakci. Kopecká (2015) doplňuje, že se může jednat o interakci mezi dvěma jedinci, mezi jedinci a skupinou (žák a třída), a také interakce mezi skupinou a skupinou (např. dva sportovní týmy).

Podle Kopecké (2015) můžeme sociální interakci dělit:

- **Přímá interakce**
- **Nepřímá interakce**
- **Záměrná interakce**
- **Nezáměrná interakce**

Výše uvedená výše sociální interakce má čtyři druhy. První je přímá interakce, kdy mezi jedinci probíhá přímý kontakt tváří v tvář. Druhá interakcí je nepřímá, která probíhá skrz

osobu či komunikační prostředky, čímž mohou být například média. Další je záměrná interakce, jde o působení autority, kterou mohou být rodiče, trenéři, učitelé, kteří usilují o ovlivnění jedinců. Posledním druhem je interakce nezáměrná, jde o každodenní působení osob v neformálních situacích.

Kopecká (2015) ve své publikaci uvádí, že sociální interakce slouží k uspokojování potřeb biologických, které zahrnují pocit bezpečí, lásky, ocenění, potřeb závislosti, kdy je jedinec závislý na někom, kdo je pro něj autorita. Dále potřeba afiliace neboli potřeba přátelství, potřeba agrese, ubližovat druhé osobě, ponižovat ji. V neposlední řadě zde radíme potřebu dominance, kdy má člověk moc a požaduje uznání a řízení druhých. Můžeme říci, že při sociální interakci, abychom na druhou osobu udělali dobrý dojem, je třeba dodržovat prvky jako zapamatovat si jména skupiny, chválit a povzbuzovat, vyjádření souhlasu a úcty k druhému jedinci, dokázat si stát za svým názorem a v neposlední řadě prozradit přiměřené množství osobních informací. Autor také uvádí, že úkolem nadřízeného není být především oblíbený, ale být výkonný, tedy dotáhnout svůj tým k zvolenému cíli. Přesto by vztahy mezi jednotlivci měly být přátelské, otevřené a vřelé. (Fontana, 2017)

Interakce mezi lidmi se však ne vždy může podařit. Může dojít k nejrůznějším konfliktům a sporům či dokonce k agresi. (Smutek et al., 2010)

1.2 Chyby v sociální interakci

Další podkapitola se zabývá chybami v sociální interakci, jelikož jsou také součástí interakce mezi lidmi. Ne vždy si jedinci rozumějí a může to vyústit v konflikt.

Křivohlavý (2008) konflikt definuje jako setkání se dvou nebo více protichůdných sil. Má také velmi blízko k termínu rivalita. Jedná se tedy o nežádoucí chování mezi dvěma jedinci. Kopecká (2015) doplňuje, že konflikt nám pomáhá ve vývoji a v růstu, je zdrojem změn, který zabraňuje stagnaci a podněcuje k řešení problému.

Konflikt negativně ovlivňuje naše emoce a vyvolává napětí. „Jedná se o faktor, který ohrožuje a porušuje rovnováhu nebo stabilitu v systému.“ (Plamínek, 2012, s. 15)

Dolejš a Orel (2017) uvádí, že konflikt můžeme dělit do několika kategorií:

- **Interpersonální** – jedinec ho prožívá sám (tedy sám se sebou). Jedná se o konflikt intenzivních psychických sil. Síly můžeme dělit na:
 - **Pozitivní** – jedná se o dvě neslučitelné volby.
 - **Negativní** – jedná se o volbu menšího zla.
 - **Pozitivní X negativní** – jedná se o naplnění určité naší touhy, avšak ta s sebou nese i negativní dopady.
- **Sociální** – jde o konflikt mezi dvěma osobami nebo skupinami. Mohou vzniknout, jak mezi známými milujícími, tak i mezi zneprátelenými lidmi, ale i mezi cizími jedinci.
 - **Interpersonální konflikt** – jedná se o konflikt alespoň mezi dvěma jedinci (např. sourozenci, spolužáky, spoluhráči). Osoby, které do konfliktu vstupují, vyjadřují své osobní názory, zájmy, cíle i hodnoty.
 - **Skupinový konflikt** – konflikt vzniká mezi jednotlivci, avšak promítají se do něj vlivy skupiny. Probíhá mezi osobou a skupinou či mezi více členy jedné skupiny (spor ve sportovním týmu, pracovním týmu).
 - **Meziskupinový konflikt** – konflikt vznikající mezi jednotlivými skupinami (spor mezi sportovními týmy, pracovními týmy, státy, národnostmi).
- **Konflikt rolí** – jedná se o kategorii konfliktu, vzniká tehdy, pokud je jedinec donucen nebo sám chce zaujímat roli ve skupině, avšak role se odporují.
- **Konflikt záměny rolí** – jedná se o konflikt, kdy se daný jedinec chová podle určité role v situaci, ale tahle role mu nepřísluší.

Skupinový konflikt se vztahuje k sociálnímu napětí. Věnovat se konfliktu znamená tedy regulovat jeho intenzitu. Vůdce skupiny má za úkol konflikt rozpoznat a poté ho manifestovat. Manifestační fáze by měla probíhat co nejrychleji, aby se napětí ve skupině nezvětšovalo. Tato fáze zahrnuje komunikaci s jednotlivými členy a následnou regulaci napětí. (Novotná, 2012)

Podle Dolejše a Orla (2017) je důležité zmínit, že právě rizikové aktivity mohou způsobit chování, které je spojeno s nižšími či vyššími negativními důsledky, které ovlivňují jedincovo okolí. Zastřešuje několik pojmů:

- **Problémové chování** – jedná se o takové chování, které je ve společnosti druhých vnímáno jako problém, jsou tedy překročeny jednotlivé normy chování.
- **Maladaptivní chování** – tzv. nepřizpůsobivé chování, které je sociálně nežádoucí. Jedinec je agresivní vůči ostatním osobám.
- **Protispolečenské chování** – jedinec narušuje základy společnosti (demonstrace, street art).
- **Abnormální chování** – jedná se o škodlivé chování, které je odlišné od určitého řádu dané společnosti.
- **Disociální chování** – takové projevy chování, které jsou za hranou společenských norem (krátkodobé projevy – neposlušnost, vzdorovitost, neukázněnost).
- **Asociální chování** – závažnější chování, které vybočuje mimo hranice běžné normy, avšak nemá charakter trestné činnosti.
- **Antisociální chování** – můžeme jej nazvat jako protispolečenské chování ve formě kriminální aktivity (šikana, vandalismus, krádež).
- **Delikventní chování** – takové způsoby chování, které přesahují hranice vymezené zákonem či určitým předpisem a přináší společnosti újmu (ubližování, týrání).
- **Deviantní chování** – jedná se o odchylku od očekávaného chování, které definuje platná sociální norma.

Všechny tyto aktivity můžeme nazvat jako rizikové. Výskyt rizikového chování působí na protektivní i rizikové faktory. Rizikové faktory zahrnují osobnostní rysy, jako třeba úzkosti, impulzivita či agrese. Avšak negativní dopady na rizikové chování může mít i výchova, kdy příliš autoritativní nebo liberální typ výchovy může podpořit výskyt rizikového chování. (Dolejš a Orel, 2017)

2 UTVÁŘENÍ SOCIÁLNÍCH VZTAHŮ V TÝMECH

Druhá kapitola se týká samotného procesu socializace. Každý jedinec si ve svém životě tímto procesem musí projít, jelikož je nezbytnou součástí.

„Jedná se o celoživotní proces tvořený sociálními interakcemi, během něhož se tvoří identita jedinců a rozvíjejí se fyzické, mentální a sociální dovednosti, které jsou nezbytné pro začlenění se do společnosti.“ (Svoboda, 2017, s. 3)

Tabulka č. 1 zobrazuje stupně socializace, které dělíme na tři druhy. Prvním druhem je socializace primární, která učí jedince základním požadavkům společnosti, začleňuje jedince do společnosti. Dalším druhem je socializace sekundární, která učí jedince pravidla společnosti a existenci v prostředí. Posledním druhem je nová socializace, která se zaměřuje na příchod nového člena do kolektivu, učí jej porozumět pravidlům a zvyklostem.

Tabulka 1 Stupně socializace

Socializace:	
1. Primární	➔ hygienické návyky, interakce s ostatními členy společnosti aj.
2. Sekundární	➔ společnost od nás očekává, že budeme zastávat své sociální role.
3. Nová socializace	➔ porozumění pravidlům, zvyklostem, jazyku aj.

(Bednář, 2013)

Můžeme se setkat s termínem socializace sportem a socializace do sportu. Jakmile do týmu přichází nový člen, také musí projít procesem socializace. Ta s sebou nese mnoho vlivů, které ji mohou negativně či pozitivně ovlivnit. Jedná se například o osobní schopnosti jedince začlenit se do týmu, dále vliv rodičů, trenérů či spoluhráčů a v neposlední řadě aktivita, která nám dá možnost úspěšně se zapojit mezi ostatní. (Svoboda, 2017)

Je zapotřebí, aby každá skupina měla svého vůdce, tedy člena, který bude stát v čele skupiny. Vedoucí skupiny má nejvyšší status, má velký vliv na ostatní členy skupiny a rozhoduje o sociálních vztazích ve skupině. Úlohou vůdce je také rozhodovat,

kontrolovat, zodpovídat a řešit případné spory, které se ve skupině mohou naskytnout. (Kopecká 2015)

Kopecká (2015) ve své publikaci uvádí, že lze rozlišit několik typů vedení skupiny. Prvním typem je autoritativní. Pokud členové skupiny nejsou schopni sami pracovat, musí stát vůdce nad skupinou, rozhoduje o všem, co se děje ve skupině, nenaslouchá žádným názorům členů skupiny. Komunikace je jednosměrná, od vůdce ke členům skupiny. Potlačena individuální motivace členů skupiny. Druhý typ nese název demokratický, který je charakteristický respektem, dobrovolností a aktivitou členů skupiny. Vůdce stojí uvnitř skupiny a naslouchá svým členům. Zde naopak komunikace probíhá oběma směry, velmi důležitá je diskuse. Poslední je typ liberální, který se vyznačuje malou organizovaností v týmu, vůdce stojí mimo skupinu. Je zde velká pravděpodobnost vyskytnutí problému či chaosu, který se díky volnosti může objevit. (Kopecká 2015)

Avšak proces socializace nových členů kolektivu přináší jedinečnou možnost, kdy můžeme zavádět změny, i to nese s sebou rizika. Změny ve vztazích se mohou odrazit na výkonnosti skupiny, schopnosti řešení problémů aj. (Bednář, 2013)

Pokud chceme tvorbu vnitřních vztahů podpořit, můžeme takovou změnu iniciovat z vnějšku, například prostřednictvím teambuildingu, neformálních setkání a dalších akcí. Jestliže jsou si všichni vědomi, schopni a připraveni hrát své role, může vzniknout organický tým, který je schopen dlouhodobě podávat nejvyšší výkony i odolávat nejrůznějším krizím, které se v průběhu vývoje vyskytnou. (Bednář, 2013)

S utvářením sociálních vztahů ve skupině je také spojen určitý stupeň zátěže. Z hlediska fyzikálního je zátěž způsobena působením síly na tělo, avšak můžeme ji spojit také s naším vnitřním stavem. Jedná se třeba o očekávání druhých na vývoj určité události, s vyložením mentálního úsilí. Obě hlediska se prolínají. Zátěž vyvolává stres, a to se často projevuje do chování jedince a může to ovlivnit fungování a vztahy v sociální skupině. V různých souvislostech o tomto jevu pojednávají teorie sociálního učení či teorie emocí. (Tyrlík, 2012)

2.1 Sociální role ve sportovním týmu

Po procesu socializace zaujme každý jedinec určitou roli ve sportovním týmu, proto je velmi důležité s jednotlivými rolemi v týmu pracovat.

Člověk za svůj život prochází různými sociálními rolemi. Sociální role lze definovat jako „úloha, ve které nám předepisují, jak se máme chovat k druhým“ (Pacholík, 2018, s. 14). Člověk se v průběhu let mění a učí se jednotlivé role přijímat a osvojit si je. (Pacholík, 2018)

Zatímco Kopecká (2015) doplňuje, že sociální skupinu můžeme definovat jako seskupení lidí se vzájemnými vztahy. Po dobu svého života si jedinec některé skupiny, kterých je součástí, vytváří sám a do některých vstupuje bez toho, aniž by to ovlivnil. Sociální skupiny můžeme rozlišit na dvě kategorie: dobrovolné a povinné. V dobrovolném členství je jedinec součástí sportovního týmu či jiné zájmové skupiny, pro kterou se sám rozhodl. Zatímco v tom povinném členství je členem školy, třídy, aniž by se sám pro ni rozhodl.

Sociální skupiny se vyznačují společnými znaky jako vzájemné vztahy mezi skupinami a jejich pravidelné setkávání, skupina má určité společné cíle, kterých chce dosáhnout, každý jedinec ve skupině si musí být vědom příslušnosti ke své skupině, tedy že je součástí skupiny, dalším znakem je míra organizace, kdy v čele stojí manažer, který uděluje sankce za porušení pravidel ve skupině, skupina vytváří hodnoty a v neposlední řadě musí všichni táhnout za jeden provaz. (Kopecká 2015)

V nedávném zahraničním výzkumu se autoři Thomas, Brown a Hold et al. (2017), zaměřovali na sociální identifikaci ve sportovních týmech: role motivů osobní, sociální a kolektivní identity se můžeme dočíst, že identifikace jednotlivců se skupinou není založena pouze na její osobní reprezentaci, ale je ovlivněna procesy na úrovni skupiny, tzn. identifikace se skupinou je vlastností skupiny jako celku, ne pouze jednotlivce. Procesy motivované jednotlivými členy skupiny se mohou navzájem ovlivňovat, což vede ke vzniku kolektivní či skupinové úrovně.

V tabulce č. 2 můžeme vidět rozdělení pozic členů v týmu. Jedná se o čtyři kategorie, kterými jsou alfa, beta, gama a omega. V pozici alfa je jedinec v roli vůdce, jde o nejatraktivnějšího člena týmu, ke kterému všichni vzhlíží. Druhý člen je nazýváme beta a považuje se za experta, který má určité specifické předpoklady k navrhování a rozvíjení variant reprezentovaných vůdcem. Gama je většina členů skupiny, jedná se o pasivní jedince, kteří se identifikují s vůdcem. Poslední pozicí je omega, kde je člen outsiderem skupiny. Jde o okrajovou pozici a spíše neoblíbeného člena skupiny.

Tabulka 2 Rozdělení pozic členů v týmu

Pozice členů skupiny:	
1. Alfa	<ul style="list-style-type: none"> vůdce nejatraktivnější člen
2. Beta	<ul style="list-style-type: none"> expert pravá ruka vůdce
3. Gama	<ul style="list-style-type: none"> většina členů skupiny pasivní
4. Omega	<ul style="list-style-type: none"> outsider skupiny okrajová pozice udržuje rovnováhu ve skupině

(Pacholík, 2018)

Dalším rozdělením, které můžeme vidět v tabulce níže, jsou role člena skupiny dle sociometrických kritérií.

Tabulka č. 3 vyobrazuje další rozdělení rolí, avšak dle sociometrických kritérií má celkem pět kategorií. První kategorií je „populární“, jedinec je ve skupině oblíbený a pozitivně ovlivňuje vztahy. Druhou rolí je „kontroverzní“ člen, který má ve skupině mnoho oblíbenců, avšak i odpůrců. Je ve skupině aktivní a začleňuje se do interakce. Třetí roli nazýváme „průměrný“, je jím jedinec s průměrným počtem obdržených pozitivních i negativních voleb. Jde o většinu členů týmu. Předposlední člen je nazýván „zanedbaný“. Jde o pozici, kde jedinec obdržel méně voleb pozitivních a více voleb negativních. Ve skupině je bez povšimnutí a častokrát izolovaný. Poslední rolí je „odmítaný“. Jedná se o člena, který obdržel mnoho negativních voleb a málo nebo žádnou volbu pozitivní. Jedinci jsou často vystaveni nežádoucímu chování ve skupině se špatným výkonem.

Tabulka 3 Rozlišení rolí dle sociometrických kritérií

Role dle sociometrických kritérií:	
1. Populární	<ul style="list-style-type: none"> Oblíbený jedinec ve skupině Pozitivně ovlivňuje vztahy

2. Kontroverzní	<ul style="list-style-type: none"> • Jedinci, kteří mají mnoho oblíbenců, ale také odpůrců • Ve skupině jsou aktivní
3. Průměrný	<ul style="list-style-type: none"> • Jedinci s průměrným obdržení pozitivních i negativních voleb • Většina členů v týmu • Ve skupině spíše pasivní
4. Zanedbaný	<ul style="list-style-type: none"> • Jedinci, kteří obdrželi méně voleb pozitivních a více voleb negativních • Ve skupině bez povšimnutí, často izolovaní
5. Odmítaný	<ul style="list-style-type: none"> • Jedinci, kteří obdrželi mnoho negativních voleb a málo pozitivních • Vystavení nežádoucímu chování ve skupině se špatným výkonem

(Coie, Dodge a Coppotelli, 1982)

Proto se z kolektivu stává tým, v sociálním významu slova, až v okamžiku, kdy dojde k jasnému vymezení rolí vůči cíli jeho existence. Jedinci musí být se svými rolemi srozuměni a sžiti. Musí všichni „táhnout za jeden provaz.“ (Bednář, 2013)

2.2 Utváření vztahu – od kolektivu k týmu

V praxi se setkáváme s tím, že ne z každého kolektivu osob se okamžitě stane tým, jelikož se jedná o dlouhý proces, který vyžaduje úsilí všech členů skupiny.

Vztahy v organizacích vznikají dvěma způsoby. První způsob spočívá v tom, že vztahy vznikají souběžně s organizační formální strukturou. Formální strukturou se myslí, že jsou v organizaci daná jasná pravidla a místo. Lidé přicházejí do tohoto týmu obvykle zatíženi svými předchozími zkušenostmi se vzájemnými vztahy. Avšak přicházejí na nové místo, kde se mají vztahy znovu vytvořit. Druhým způsobem vzniku sociálních vztahů v organizacích se myslí vytvoření a neustálé dotváření vztahů, které probíhají nepřetržitě zejména s reakcí na změny. Tím můžeme říct, že sociální vztahy v organizaci nejsou trvalé. Sociální vztahy v organizaci nefungují tak, že vzniknou a udrží se ve stejné podobě

již navždy. Je to naopak velmi dynamický systém, který se neustále mění a reaguje na nejrůznější typy událostí, jako například příchod či odchod člena v týmu, výměna trenéra či nadřízené organizace, změna dynamiky práce či nálada jednotlivých členů týmu. (Bednář, 2013)

Vztahy v organizaci se vytvářejí na každém místě jinak, avšak dle relativně stálých a neměnných pravidel, které nazýváme vzorce sociálního chování. Pokud dostatečně známe tyto vzorce, můžeme díky tomu předvídat, jak budou vztahy vypadat nebo jakým směrem se budou vyvíjet. Každý tým musí mít svého lídra, který je nositelem autority. Lídr bude určovat, jakým směrem se daný kolektiv bude vyvíjet. Lídr vytváří pozitivní vstupní podmínky pro další vývoj tým. (Bednář, 2013)

Dle Fischera a Škody (2014) jsou sportovní aktivity velmi významné, jelikož mohou řešit velkou řadu problémů, které se u mládeže často vyskytují. Může se jednat například o problémy spojené s vnitřní tenzí. Sport bezesporu formuje osobnost člověka, přispívá ke snížení stresu, agresivního chování nebo mohou takovou formu chování přenést do sociálně přijatelné formy.

Sportovní aktivita probíhá v kolektivu či týmu, jedná se o skupinu lidí, která má jasně vymezené role, důležité je však to, zda skupina své role využívá k dosahování cílů. Jak pro tým, tak i pro kolektiv jsou velmi důležité vztahy v organizaci. Tým je orientován směrem k naplnění svých cílů a poslání, kvůli kterému vznikl, tak kolektiv je založen, aby rozvíjel své vztahy a role k pracovním úkolům. (Bednář, 2013)

Tým je koncentrován na výkon, využívá také svých sociálních funkcí k podpoře výkonu a motivuje své členy k výkonu. Tým musí mít něco navíc oproti kolektivu a to „týmového ducha.“ (Bednář, 2013) „Týmovým duchem se rozumí: nadosobní přesvědčení, že jsme součástí týmu a že tým dává smysl.“ (Bednář, 2013, s. 204)

Podle Novotné (2012) je pro udržení pozitivního vztahu nutné dodržovat základní pravidla jako důvěra v týmu, informovat, pomoc a podpora členů v týmu a udržení příznivé atmosféry.

Dalším důležitým nástrojem pro udržení dobrých sociálních vztahů je uznání. Díky uznání se vztahy mezi jednotlivými členy zjednoduší, protože všichni po uznání touží. (Beckhan 2012) „Uznání znamená, že druhého akceptujeme takového, jaký právě je.“ (Beckhan, 2012, s. 67)

Budován vztahu ve sportovním týmu se zabývá mnoho zahraničních výzkumů. V naší práci si představíme výzkum Rovia et al. (2010). Autor uvádí, že v dnešní době se čím dál více profesionálních týmů podílí na přípravě a budování vztahů v týmu, jelikož se jedná o velmi populární oblast výzkumu ve sportu. Díky budování týmu dokáže skupina efektivně fungovat a plnit zadané úkoly a dojít tak k cíli. Jedná se tedy o proces, který je neustálý a členové skupiny se snaží mezi sebou spolupracovat. Ve výzkumu se dále uvádí, že by mělo vedení s hráči pracovat tak, aby jeden zvolený zástupce skupiny byl zodpovědný za implementaci nápadů zbytku týmu trenérovi. Dalším nápadem je navrhnutí takového programu, který bude hráčům pravidelně poskytovat teambuilding, aby nedocházelo k nežádoucím jevům. Cílem je pomáhat sportovcům a jejich trenérům a využít potenciál týmu.

3 TÝMOVÉ SPORTY

V třetí kapitole se budeme zabývat týmovými sporty. Můžeme se domnívat, že právě v kolektivních týmech jsou nezbytné dobré sociální vztahy. Fungování týmu teprve poté bude efektivní a jedinci tak mohou dosahovat společných cílů.

Kolektivní sporty vyžadují vzájemnou spolupráci, akceptaci výhry i prohry, respektování druhých a sportovních pravidel, a to i v určitém emočním vypětí či zátěži, která spolu se sportem přichází. Můžeme tedy říci, že se jedná o „socializaci sportem“, jelikož sociální dovednosti získané ve sportovním týmu jsou následnou součástí běžného sociálního prostředí. (Slepička, Slepičková a Mudrák, 2018)

Týmový výkon dokáže pozitivně ovlivnit týmová koherence, tedy soudržnost skupiny. Pokud tým drží při sobě „táhne za jeden provaz“ dokáže zvládat snadněji překážky a dosahovat úspěchu. Z pohledu trenéra je nezbytné, aby tým svým přístupem povzbuzoval a probouzel koherenci mezi svými svěřenci. (Blažej, 2019)

O sportu můžeme také hovořit jako o aktivitě, která slouží k odreagování a psychickému uvolnění, poskytuje příležitosti k navazování sociálních kontaktů a rozvoji sociálních dovedností. V praxi se můžeme setkat, že je sport dětí a mládeže orientován spíše na výkon. Díky tomu se poté v týmu vyskytuje spousta forem chování, které můžeme označit za rizikové. Může se jednat například o projevy agrese, násilí, podvádění obcházením stanovených norem. Tyto nežádoucí projevy oslabují socializační potenciál sportu. Ve spoustě případů se ukazuje, že ve sportu dětí a mládeže se mnohdy vyskytnou takové agresivní projevy, u nichž je prvotním cílem fyzicky poškodit druhého jedince, zranit ho a tím třeba i vyřadit ze hry. Přibývá stále více dětí, které projevují znaky násilí ve sportu. Příčinou tohoto jevu jsou delikventní vrstevnická prostředí, antisociální osobnostní rysy, nebo také zanedbávání dětí. (Slepička, Slepičková a Mudrák, 2018)

V mnoha studiích se poukazuje na nepřiměřené nároky, které jsou kladeny na jedince. V takovém důsledku se často projevují právě zmiňované prvky agrese ve sportovních týmech. V takových případech hraje velmi důležitou roli sociální mikroklíma, reprezentované rodiči a trenéry tolerujícími, či trestajícími používání násilí jako jednu z cest, jak dosáhnout úspěchu. Je třeba, aby sociální prostředí kladlo důraz na hodnotové, prožitkové a výchovné prvky a díky tomu budou regulovány prvky násilí. (Slepička, Slepičková a Mudrák, 2018)

Existuje řada koučovacích přístupů, které jsou specificky zaměřeny na podporu pozitivního rozvoje mládeže prostřednictvím sportu. Tyto humanitní přístupy jsou založeny na předpokladu, že čím více trenér zasáhne a vede svůj tým, tím více se sportovci v různých oblastech zlepší. Dokonce i zdatní a zkušení sportovci, kteří již mají potřebné dovednosti, mají potřebu být vedeni ze strany trenéra či kapitána týmu. Proto je potřeba podporovat a rozvíjet pozitivní osobní atributy u každého jedince, tak aby se potlačili ty negativní, jako sobectví, egoismus a nedostatek soucitu s ostatními. (Light, 2017)

3.1 Sport jako sociálně kulturní fenomén

Sport jako výchovný prostředek má nezbytnou roli zejména ve fázi dospívání člověka (dětství, adolescenci). Sportovní prostředí velmi ovlivňuje socializaci jedince a podporuje týmový život ve formě sdílení společenských hodnot a cílů, dále je také součástí určité přijímání a respektování norem nejen sportovních, ale i společenských. Sportovní prostředí napomáhá osvojit si etické principy jednání a chování jedince, včetně fair play. (Jansa, 2018)

„Sport je prezentován jako specifické sociální prostředí, ve kterém se postupně vytváří osobnost sportujícího jedince.“ (Slepička, Slepičková a Mudrák, 2018, s. 35)

Sportu je připisován pozitivní socializační efekt. Jedná se tedy o navazování kontaktů, předkládání sociálních norem a zvládání sociálních rolí či vytváření sociálních dovedností a učení se spolupráci při dosahování skupinových cílů. Na jedné straně se stal sport jako formování jedince, jeho psychické stránky. Zatímco na druhé straně se stal pohyb jako cílová kategorie. Sport je proto významnou složkou výchovně vzdělávací činnosti, kde v rámci moderního sportu byla postupně koncipována pravidla pro vlastní činnost a chování, nutnost dodržování určitých pravidel, respektování soupeře a v neposlední řadě také přijímání nezdarů v činnosti. Ve školním sportu se s jedním z cílů výuky stalo vštípení hodnot, norem, postojů a chování. Jelikož pomocí postupně utvořených pravidel v jednotlivých sportech se prohluboval socializační dopad s očekávaným přesahem do sociálního prostředí. Největší důraz je kladen na všestranný rozvoj jedince, utváření vzájemného respektu a tolerance. (Slepička, Slepičková a Mudrák, 2018)

„Sport lze charakterizovat jako dobrovolnou pohybovou aktivitu motivovanou snahou o dosažení maximální výkonnosti.“ (Jansa, 2018, s. 104) Vytvoří v určitém kulturním

klimatu a výsledkem sociálně podmíněného hodnotového směřování, utváření určitých vzorců činností, jednání a chování. Sport je především velmi důležitým socializačním nástrojem. (Sekot, 2019) Může se jednat o aktivní účast na sportovních akcích, nebo také pasivní konzumaci sportovní podívané v roli divácké. Všechny formy sportu mají svůj dopad na životní styl populace. Sport se stává fenoménem, který velmi ovlivňuje jak společenský, tak i soukromý život jedinců. Předmětem zájmu se stává především vrcholový a zájmový sport a sportovci v určité oblasti sportu modelem chování pro mládež. (Slepička, Slepičková a Mudrák, 2018)

Sport jako fenomén se odráží v politickém, ekonomickém, ideologickém, tak i kulturním prostředí. To co se děje ve sportu se promítá v určité míře do nejrůznějších oblastí života společnosti. (Slepička, Slepičková a Mudrák, 2018)

Vývoj sportu se promítl také do problematiky společnosti, a to v do závažných forem rizikových chování sportujících. V odborné literatuře se mnoho sportovních sociologů věnuje analýze sportu jako společenskému jevu. Posuzují, jak se sport měnil v průběhu historie a k jakým změnám dochází v současnost, z jakých důvodů. Sport směřoval ke globalizaci od svého samého počátku. Původně se zaměřoval na výchovu mladých gentlemanů. Jeho cílem bylo naučit se respektovat pravidla a hierarchii rolí a začal se vyvíjet s dominancí na výkon a úspěch. „Výkon, úspěch a zisk to jsou modly současného světového systému.“ (Slepička, Slepičková a Mudrák, 2018, s. 25) Hlavním smyslem je tedy především uspět v konkurenci, který je dnes propojen s ekonomickým oceněním (tedy příjmy sportovců). Pro současný sport je typická „individualizace“, tedy soustředění se na sebe a uspokojení vlastních potřeb. Individualismus však s sebou nese tendenci nebýt součástí stabilní komunity, usilovat o svůj prospěch a prezentovat se a být co nejúspěšnější, v porovnání s ostatními. (Slepička, Slepičková a Mudrák, 2018)

Dále také můžeme říci, že sportovní aktivita velmi významně působí na emocionální složku jedince. Jedná se o atributy jako například zlepšení nálady, určitá redukce stresu a napětí člověka a také získání víry a sebevědomí jedince. (Rychtecký a Tilinger, 2017)

V dnešní době se významnou tendencí v chování lidí v poslední době stává různá forma agresivity. Tuto tendenci v oblasti sportu můžeme považovat za velmi nebezpečnou. Agresivní chování vychází zpravidla z emoční nestability. Pokud jedinec nemá dostatek citu, má spíše nedostatek sebecitu, dítě nemůže rozvinout plnohodnotná přátelství. Poté se jedinec cítí osamocen a všechny ostatní považuje za své „konkurenty“. Sportovní tým může proto jedincům poskytnout pevná přátelství a jisté zázemí. Trenér je často brán jako

vzor. Dítě se učí navazování vztahů ve sportovních týmech. V tomto ohledu je důležitý výchovný přístup trenéra týmu, a také je nutné klást důraz na týmové hodnoty. (Jansa, 2018)

Se sportem je spojováno fair play. Což můžeme chápat jako „mnohem více než jen hru podle pravidel. Zahrnuje i koncepty přátelství, respektování druhých sportovců a chování vždy v duchu pravého sportu. Je definován jako způsob myšlení, ne pouze jako způsob chování. Součástí je i eliminace podvádění, používání nedovolených prostředků, dopingů, násilí (fyzického i slovního), vykořisťování a nerovnosti podmínek.“ (Jansa, 2018, s. 115) Z výchovného hlediska je nutná bezprostřední reakce týmu nebo autority v týmu. Je potřebná pro posílení žádoucí chování a potlačení právě toho chování negativního, vyžaduje vyšší sportovní morálku, tedy stanovení přesných norem. (Jansa, 2018)

Kunz (2020) ve své publikaci uvádí, že za zmínku rozhodně stojí také to, že sport významně přispívá v oblasti budování identity jedince. Nelze opomíjet ani zdravotně-preventivní funkci, především:

- **Duševní zdraví**
- **Tělesné zdraví**

Duševní zdraví spočívá ve zlepšení celkové duševní pohody, získání pocitu kontroly, snížení depresí a úzkosti a v neposlední řadě vyšší vnímanou kvalitou života. Zatímco tělesné zdraví zahrnuje zlepšení fyzické kondice, snížení rizika onemocnění, snížení rizika nadváhy a obezity.

Můžeme proto říci, že sport je jak fyzická, duševní, tak i společenská událost, která stojí ve středu zájmu většiny společnosti. Lidský život a sport jsou neoddělitelné a sport můžeme nezat jako důležitý faktor zdravého a šťastného života. Je významným kulturním i společenským fenoménem a z lidských skupin dělá národ, protože umožňuje jednotlivci začlenit se do sociální skupiny a získat tam určité postavení. Sportovní aktivity v dětství přispívají jak k fyzickému, tak i psychosociálnímu rozvoji jednotlivců. (Turkay a Yetim, 2018)

3.2 Lední hokej

V poslední podkapitole si představíme lední hokej. V naší zemi jde o velmi atraktivní týmový sport, kterému se budeme dále věnovat ve výzkumné části bakalářské práce.

Hokej je sport, kde se před jedince staví neustále nové výzvy. Vždy, když se před sportovcem objeví nová výzva, tak se jí musí přizpůsobit, poučit se, nebo se zlepšit. Lední hokej se neustále vyvíjí. Nedávné změny pravidel a jejich výklad pomohli rozvinout rychlejší a otevřenější hru. Je to znát na všech úrovních hokeje. Od mládeže až po NHL a mezinárodní soutěž. Rychlost, dovednost a vytrvalost se dnes vyplatí více než kdy jindy. I když se hokej stále vyvíjí, tak některé faktory jsou stále stejné. Hokejová sezóna je velmi dlouhá a plná výzev. Hokejisté již od mládí mají každodenní tréninky z toho zápasy 3-4 za týden. Proto nezbytnou podmínkou je kombinace pohybových schopností, inteligence a hlavně vytrvalosti. Každý sportovec se musí snažit zlepšovat dovednosti a úroveň hry na ledě ale i mimo něj. Avšak nejen hokej se v průběhu několika let změnil, změnili se také samotní hokejisté. Jsou vybaveni lépe, než kdy byli sportovci dříve. Hokejisté trénují mnohem více promyšleně, do svých tréninků mají zařazeno jak zdravé stravování, tak i mentální přípravu s mentálními kouči tak, aby byli ve výborné formě ve všech směrech. (Terry a Goodman, 2018)

Autoři Jebavý, Hojka a Kaplan (2017) uvádí, že lední hokej patří k velmi populárnímu sportu. Jedná se o jednu z nejrychlejších sportovních her. Hokejový tým je složen z několika hráčů, jako jsou útočníci, obránci a brankáři. Další autorka Ryšanová (2021) má stejný názor a doplňuje, že útočníci hrají ve třech „lajnách“, kdy jejich úkolem je střílet na bránu a dát, co nejvíce gólů. Co se týká obránců, tak jejich úkolem je bránit před vlastní bránou a znemožnit soupeři vstřelení gólu. Zatímco poslední člen týmu brankář, který je strůjcem úspěchu týmu, snaží se vychytat střely, které na bránu vyšle soupeř.

V zápase rozhodují zisky kotoučů, obranné zákroky a množství vstřelených branek. Proto je důležitou součástí věnovat dostatek času fyzické přípravě hráčů, bez které by se to nedalo obejít. Potřebná je také celková komplexní síla, která rozhodne, kdo bude úspěšnější při zisku kotouče. (Jebavý, Hojka a Kaplan, 2017)

Zápas se rozdělen na tři třetiny, z nichž každá trvá 20 minut čistého času. Mezi každou třetinou je přestávka 15 minut, která slouží k regeneraci hráčů, úpravě kluziště a přípravu na další část zápasu. (Ryšanová, 2021)

Pokud se ještě vrátíme k samotné hře hráčů, tak pohyb hokejisty je velmi specifický a jedinečný, a proto si zaslouží zmínku. Bruslení je velmi technicky náročné, vyžaduje jak koordinaci těla, tak i sílu, obratnost a technické dovednosti. Co se týká právě zmiňované obratnosti, tak ta je pro hráče rozhodující, aby se dokázal vyhnout soupeři, nebo naopak

dostat se do kontaktu se soupeřem. Pro hokejisty je důležitá již zmíněná fyzická síla – síla je potřeba jak v soubojích s protihráčem, tak i ve snaze získat puk. (Terry a Goodman, 2018)

4 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část byla rozdělena na tři části – sociální vztahy, utváření sociálních vztahů ve sportovních týmech a týmové sporty. Jejím cílem bylo definovat základní terminologii a vymežit teoretická východiska týkající se sociálních vztahů ve sportovních týmech a charakterizovat utváření sociálních vztahů ve sportu.

První kapitola se zaměřovala na sociální vztahy, které jsou důležitou součástí každého jedince. Sociální vztahy definujeme jako setkání, které zahrnují pravidelnou interakci jedinců. Jsou závislé na řadě faktorů, které můžeme dělit na vnější a vnitřní. Dle Slaměníka (2008) jsou lidé ve vzájemné interakci, která zanechá na člověku určitou stopu, jelikož se jedinci neustále ovlivňují. Sociální interakce může mít jak pozitivní, tak i negativní dopad. Ne vždy si jedinci rozumí a může to vyústit v konflikt, který vyvolává napětí a negativně ovlivňuje naše emoce.

Druhá kapitola se zabývala utvářením sociálních vztahů v týmech, které souvisí s procesem socializace. Jedná se o celoživotní proces, který rozdělujeme do tří kategorií. S termínem socializace se můžeme setkat i ve sportu, kdy jedinec vstupuje do sportovního týmu a musí se adaptovat na nové prostředí. Každý jedinec ve sportovním týmu zaujímá určitou roli, se kterou je potřeba pracovat. Dle Coie, Dodge a Coppotelli (1982) lze sociální role dělit do pěti kategorií – populární, kontroverzní, průměrný, zanedbaný, odmítaný. Z žádného kolektivu se nestane okamžitě tým, je to velmi dlouhý proces, který vyžaduje mnoho úsilí a není tomu jinak ani ve sportu. Ve sportovním týmu musí členové neustále pracovat na sociálních vztazích, aby dokázali dosáhnout společných cílů.

Třetí hlavní kapitola kladla důraz na týmové sporty, které vyžadují spolupráci mezi spoluhráči, respektování se navzájem a soudržnost týmu. Důležité je, aby tým dokázal táhnout za jeden provaz a dosáhnout tak společných cílů, které si stanoví. Jansa (2018) uvádí, že pro děti a dospívající hraje sportovní prostředí velmi důležitou roli, jelikož učí jedince chování fair play, disciplínu a má pozitivní socializační efekt. V teoretické části se zaměřujeme také na lední hokej, který je v naší zemi velmi atraktivní. Hokejový tým se skládá z několika členů: útočníci, obránci a brankáři a věnují se mu děti od útlého věku. Je třeba, aby hráči disponovali jak silou, obratností, tak i technickými dovednostmi.

V následující praktické části bakalářské práce si analyzujeme sociální vztahy vyskytující se ve sportovních týmech.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

Metodologická část výzkumu se zabývá sociálními vztahy ve sportovních týmech, konkrétněji v hokejovém týmu. Sociální vztahy jsou velmi důležité, protože ne vždy jsou ve sportovních týmech optimální. Hráči se mohou setkat s nepříjetím a šikanou, jak ze strany trenéra, tak od svých spoluhráčů v týmu.

Domníváme se, že dobré sociální vztahy v týmu jsou klíčem k úspěchu celého týmu, mezi jednotlivými hráči tak může vzniknout důvěra, spolupráce, odpovědnost, jistota a pocit bezpečí. Pokud tým drží při sobě, dokáže zvládat snadněji překážky a dosahovat úspěchu.

5.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat sociální vztahy vyskytující se ve sportovních týmech.

5.1.1 Dílčí cíle

1. Zjistit, jaké sociální pozice zaujímají hráči ve sportovních týmech.
2. Zjistit, jaká je charakteristika jednotlivých sportovních týmů jako celku.
3. Zjistit, jak vnímají hráči svou oblíbenost v hokejovém týmu.
4. Zjistit, na kterého člena se hráči nejčastěji obracejí v případě problému, který nejsou schopni vyřešit sami.

5.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka: Jaké sociální vztahy se vyskytují ve sportovních týmech?

5.2.1 Dílčí výzkumné otázky

1. Jaké sociální pozice zaujímají hráči ve sportovních týmech?
2. Jaká je charakteristika jednotlivých sportovních týmů jako celku?
3. Jak vnímají hráči svou oblíbenost v hokejovém týmu?
4. Na kterého člena se hráči nejčastěji obracejí v případě problému, který nejsou schopni vyřešit sami?

5.3 Metoda sběru dat

Pro bakalářskou práci byla využita kvantitativní metoda sběru dat, protože jsme potřebovali oslovit větší množství respondentů. Jako techniku sběru dat jsme použili sociometrii. Můžeme se domnívat, že se jedná o nejvhodnější variantu pro analýzu sociálních vztahů ve skupině.

Sociometrii lze definovat jako soubor specifických výzkumných postupů, které slouží ke zjišťování, popisu a analýze směru a intenzity mezilidských vztahů, jak se projevují v malých sociálních skupinách. Malá sociální skupina se vyznačuje základními znaky, mezi ně patří například to, že její členové jsou spojeni určitými společnými cíli, vzájemně se znají, komunikují spolu a vytvářejí společné normy, které jsou pro chování členů skupiny závazné. Každá sociální skupina má určitou vnitřní strukturu. Ve skupině jsou jisté formální vztahy, které jsou určeny oficiálně (například vztahy nadřízenosti a podřízenosti), ale také určité neformální vztahy, které vznikají spontánně a dobrovolně na základě společné práce, společných zájmů a zálib a z toho pramenících sympatií či antipatií mezi členy skupiny. Sociometrie věnuje pozornost zejména zjišťování neformálních vztahů ve skupinách. Informací získaných pomocí sociometrie je však možno využít i k ovlivnění formálních vztahů ve skupině. (Chráška, 2016)

Nejdůležitější a základní technikou, pomocí níž sociometrie získává informace, je sociometrický test. Jedná se o test, pomocí kterého zjišťujeme pozitivní volby ve skupině (sympatie, preference), tak i negativní volby (odmítání, repulze). Sociometrický test obsahuje jednu nebo více otázek, které umožňují všem členům sociální skupiny volit partnery pro určité situace nebo určité společné činnosti. Test se zadává zkoumaným osobám většinou písemně, přičemž tyto osoby odpovídají uvedením příslušných jmen. Obsah otázek je závislý vždy na konkrétním cíli sociometrického šetření. (Chráška, 2016)

Zakladatelem sociometrie je J. L. Moreno, která zformuloval šest základních pravidel pro konstrukci sociometrického testu. Prvním pravidlo zní, je třeba jasně stanovit hranice sociální skupiny (např. sportovní tým). Dále každý člen dané skupiny musí mít možnost provést neomezený počet výběrů. Členové sociální skupiny mají mít kritérium výběru jednoznačně určeno. Výsledky sociometrického testu mají být vždy spojovány s určitými opatřeními týkající se restrukturalce zkoumané skupiny. Jednotliví členové skupiny nemají vědět o výběrech, které provedli členové ostatní. Je potřeba zachovat anonymitu, aby nevznikaly konflikty. A poslední zásadou je, aby bylo předem prověřeno, zda všichni členové zkoumané skupiny rozumění otázkám zařazeným do sociometrického testu tak, jak

zamýšlel autor šetření. (Chráska, 2016) Proto se domníváme, že je vhodné provést předvýzkum, díky kterému zjistíme, zda respondenti porozuměli otázkám v testu.

Pro výzkumnou část byl využit sociometrický test dle Brauna (Braunův dotazník B3-B4). Dotazník měl 4 okruhy. Začal úvodem, kde následovalo představení a vysvětlení, k jakým účelům data poslouží. První dva okruhy se zaměřovaly na zjišťování oblíbenosti mezi jednotlivými členy týmu. Respondenti měli vypsát tři spoluhráče, se kterými by chtěli sedět cestou na zápas, a také s kým by sedět nechtěli. Třetí okruh v dotazníku zjišťoval, jak vnímají hráči svou pozici v hokejovém týmu. Zde byla respondentům k dispozici pětistupňová škála (ano – spíše ano – nevím – spíše ne – ne). Jejich úkolem bylo zakroužkovat možnost, se kterou se nejvíce ztotožňovali. Čtvrtý okruh, který byl zároveň poslední, se zaměřoval na problémy v týmu a jejich řešení, v souvislosti na koho by se respondenti obrátili v případě problému.

5.4 Metoda analýzy dat

Data byla zpracována prostřednictvím excelového souboru s využitím funkcí průměr, směrodatná odchylka, minimum a maximum. Dále byla použita popisná statistika – grafy a tabulky s relativní a absolutní četností.

Okruh č. 1 a 2 byl zpracován pomocí vzorců dle Coie, Dodge a Coppotelli (1982). Autoři se zabývali pozicemi jednotlivých členů ve skupině. Rozdělují je do pěti kategorií – populární, kontroverzní, průměrný, zanedbaný, odmítaný, které vycházejí z teoretických východisek naší práce. V tabulce č. 4 můžeme najít vzorce, podle kterých byla následně vypočítána role členů v týmu. Definici jednotlivých symbolů a zkratk najdeme v seznamu na konci bakalářské práce.

Tabulka 4 Vzorce pro výpočet skupinových rolí dle Coie, Dodge a Coppotelli (1982)

Populární	Výsledek > 1Si	Výsledek > 0 LL i LM	
Kontroverzní	Výsledek > 1SP	Výsledek > než průměr LM	Výsledek < než průměr LL
Průměrný	SP mezi -5 až 5		
Zanedbaný	Si < -1	LM = 0	
Odmítaný	Výsledek < -1SP	Výsledek < než průměr LM	Výsledek > než průměr LL

V okruhu č. 3 byl využit sociometrický skupinový index, který nám pomohl charakterizovat hokejový tým jako celek. Nyní se podíváme na výpočty skupinového indexu v jednotlivých hokejových třídách. Definici jednotlivých symbolů a zkratk najdeme v seznamu na konci bakalářské práce.

Vzorce skupinového indexu:

$$E_p = P_s/N \quad \rightarrow \text{pozitivní expanzivita}$$

$$E_n = n_s/N \quad \rightarrow \text{negativní expanzivita}$$

$$I_g = 1/N_i + N_o \quad \rightarrow \text{integrace}$$

$$I_z = N_i + N_o/N \quad \rightarrow \text{izolace}$$

Hokejové třídy

Junioři:

$$E_p = 128/16 = 8$$

$$E_n = 13/16 = 0,8$$

$$I_g = 1/0+4 = 0,25$$

$$I_z = 0+4/16 = 0,25$$

Dorost:

$$E_p = 132/19 = 6,95$$

$$E_n = 24/19 = 1,26$$

$$I_g = 1/2+5 = 0,14$$

$$I_z = 2+5/19 = 0,37$$

Starší žáci:

$$E_p = 148/19 = 7,79$$

$$E_n = 56/19 = 2,95$$

$$I_g = 1/0+4 = 0,25$$

$$I_z = 0+4/19 = 0,21$$

Mladší žáci:

$$E_p = 131/17 = 7,71$$

$$E_n = 12/17 = 0,71$$

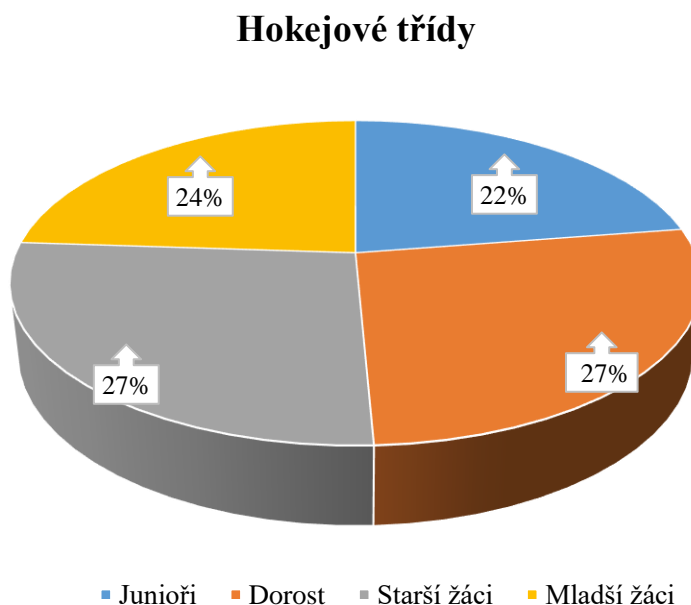
$$I_g = 1/1+4 = 0,2$$

$$I_z = 1+4/17 = 0,3$$

5.5 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvořili hráči hokejového týmu, ve věkové kategorii od 11-20 let. Respondenti jsou členy základní a střední školy. Do výzkumu byly zapojeny 4 hokejové třídy s celkovým počtem 71 respondentů.

V grafu č 1. můžeme vidět rozdělení dle jednotlivých hokejových tříd, jak už je zmíněno výše, výzkumu se zúčastnili 4 hokejové třídy: junioři, kteří zaujali nejmenší část 22 % (N=16), dorost tvořil 27 % (N=19), starší žáci tvořili 27 % (N=19) a mladší žáci zaujali 24 % (N=17). Nejpočetnější skupinu tvoří dorost a starší žáci, zatímco nejmenším počtem respondentů byli zastoupeni mladší žáci a junioři.

Graf 1 Zastoupení v hokejových třídách

5.6 Předvýzkum

Předvýzkum byl realizován za účelem administrace do jednotlivých sportovních týmů. V každé hokejové třídě byli osloveni tři respondenti, se kterými byl předvýzkum zrealizován. Cílem bylo ověřit způsob administrace, zda respondenti rozumí zadaným pokynům. Po realizaci předvýzkumu bylo zjištěno, že jsou všechny otázky jasné, srozumitelné a škála dostačující. Při administraci jsem byl k dispozici u všech sportovních týmů k zodpovězení jakýkoliv otázek.

6 ANALÝZA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Následující kapitola se zaměřuje na analyzování výsledků v jednotlivých hokejových třídách, které jsme získali od hráčů ledního hokeje prostřednictvím sociometrického testu.

6.1 Analýza sociálních pozic ve sportovních týmech

První výzkumná otázka:

Jaké sociální pozice zaujímají hráči ve sportovních týmech?

Tabulky uvedené níže vycházejí dle teoretických východisek. Vyobrazují rozdělení sociálních rolí dle Coie, Dodge a Coppotelli (1982), kteří je dělí do pěti kategorií – populární, kontroverzní, průměrný, zanedbaný, odmítaný. Pro analýzu dat jsme ve všech případech využili relativní a absolutní četnost.

Výsledky však nelze považovat za zcela objektivní, jelikož dle jednoho sociometrického testu nemůžeme přesně identifikovat jednotlivé sociální pozice hráčů v týmu. K přesnému určení jednotlivých pozic je podle Brauna, Markové a Nováčkové (2014) zapotřebí dlouhodobé pozorování chování jedinců.

Junioři:

Nejprve se zaměříme na první hokejovou třídu – juniory. Vzorek tvořilo celkem 16 respondentů ve věku 18-20 let. Tabulka č. 5 zobrazuje sociálních pozice v juniorské hokejové třídě. Ze zjištěných výsledků můžeme vidět, že největší skupinu tvořila kategorie jedinců „populární“ 44 % (N=7). Druhou největší kategorií s 31 % (N=5) tvořila kategorie „průměrný“. Na třetím místě je kategorie „kontroverzní“ s 31 % (N=5) respondentů. Posledními kategoriemi, s nejmenším obsazením v týmu, jsou „zanedbaní“ a „odmítaní“ pouze s 6 % (N=1).

Tabulka 5 Rozlišení sociálních pozic v juniorech

Pozice	Četnost	
	Relativní	Absolutní
Populární	44 %	7
Průměrný	31 %	5
Kontroverzní	13 %	2
Zanedbaný	6 %	1

Odmítaný	6 %	1
----------	-----	---

Dorost:

V tabulce č. 6 najdeme rozlišení sociálních pozic v dorostenecké hokejové třídě. Výzkumný vzorek tvořilo 19 respondentů ve věku 15-17 let. Výsledky výzkumu ukazují, že v dorosteneckém hokejovém týmu největší zastoupenou kategorií tvoří „průměrní“ s 42 % (N=8) respondentů. Druhou velkou kategorií „populární“ tvoří 21 % (N=4) respondentů. Kategorie „kontroverzní“ a „odmítaní“ skončila na stejném místě, tvoří ji 16 % (N=3) respondentů. Poslední kategorií jsou „zanedbaní“ s 5 % (N=1) respondentů.

Tabulka 6 Rozlišení sociálních pozic v dorostu

Pozice	Četnost	
	Relativní	Absolutní
Průměrní	42 %	8
Populární	21 %	4
Kontroverzní	16 %	3
Odmítaní	16 %	3
Zanedbaní	5 %	1

Starší žáci:

Tabulka č. 7 zobrazuje rozlišení sociálních pozic u starších žáků. Vzorek tvořilo 19 respondentů ve věku 13-14 let. Z výsledku je patrné, že ve starších žácích největší kategorií tvoří „populární“ s 53 % (N=10) respondentů. Druhou poměrně velkou kategorií jsou „kontroverzní“ a „průměrní“ s 16 % (N=3) respondentů. Na třetím místě skončila kategorie „odmítaní“ s 10 % (N=2) respondentů. A poslední kategorií tvoří „zanedbaní“ s 5 % (N=1).

Tabulka 7 Rozlišení sociálních pozic v starších žácích

Pozice	Četnost	
	Relativní	Absolutní
Populární	53 %	10
Kontroverzní	16 %	3
Průměrní	16 %	3
Odmítaní	10 %	2
Zanedbaní	5 %	1

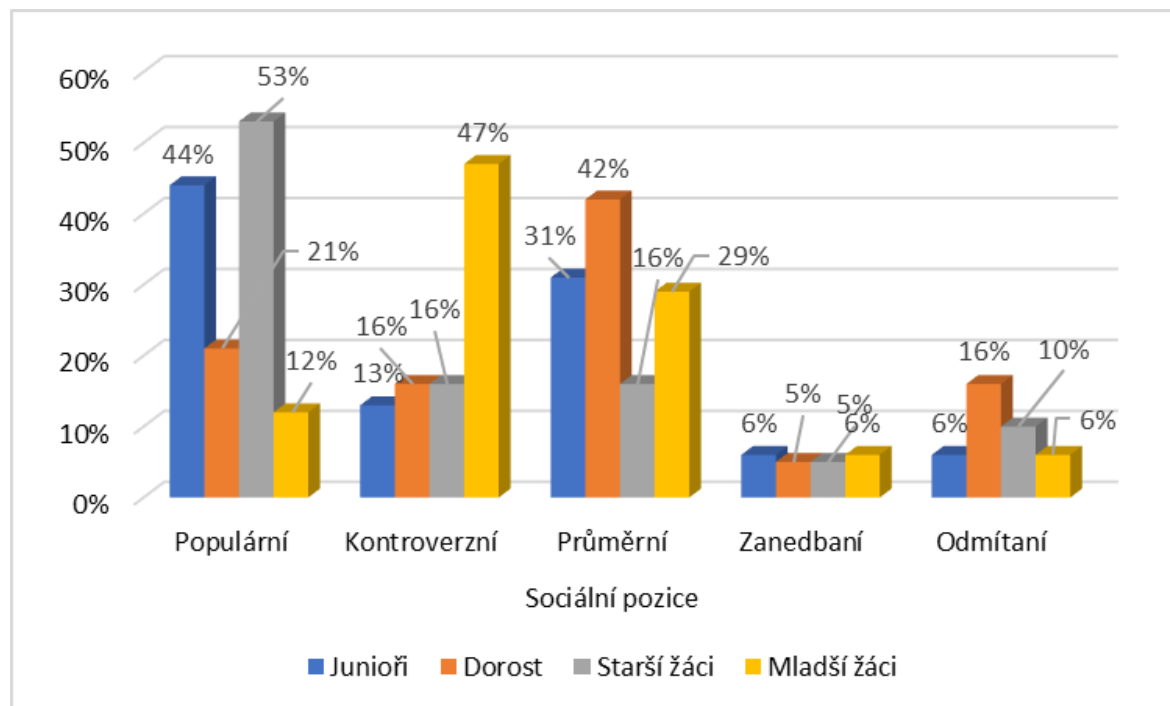
Mladší žáci:

Poslední tabulka č. 8 vyobrazuje rozlišení sociálních pozic v mladších žácích. Vzorek tvořilo 17 respondentů ve věku 11-12 let. Výsledky ukazují, že největší zastoupenou kategorií v hokejové třídě mladší žáci tvoří „kontroverzní“ s 47 % (N=8). Druhou velkou kategorií jsou „průměrní“ s 29 % (N=5). Na třetím místě se nachází „populární“ s 12 % (N=2). A poslední dvě kategorie „zanedbaní“ a „odmítaní“ tvoří pouze 6 % (N=1) respondentů.

Tabulka 8 Rozlišení sociálních pozic v mladších žácích

Pozice	Četnost	
	Relativní	Absolutní
Kontroverzní	47 %	8
Průměrní	29 %	5
Populární	12 %	2
Zanedbaní	6 %	1
Odmítaní	6 %	1

Pro lepší přehlednost a orientaci byl vytvořen graf č. 2, který ilustruje přehled sociálních pozic v jednotlivých hokejových týmech.

Graf 2 Zastoupení sociálních pozic v hokejových týmech

6.2 Analýza sportovního týmu jako celku

Druhá výzkumná otázka:

Jaká je charakteristika jednotlivých sportovních týmů jako celku?

Tabulka č. 9 zobrazuje sociometrický skupinový index, který nám pomohl charakterizovat sportovní tým jako celek. Zjišťovali jsem pozitivní a negativní expanzivitu v jednotlivých hokejových třídách, dále integraci, která slouží k posouzení stupně zapojení hráčů v týmu a v neposlední řadě izolaci, které naopak slouží k charakteristice izolovaných a opomenutých hráčů. Níže můžeme vidět výsledky výzkumu, v jednotlivých hokejových třídách.

Juniorský tým: pozitivní expanzivita, tedy počet kladných voleb v sociometrickém testu se pohyboval okolo 8 položek na jednoho hráče ($E_p = 8$), kde p je počet kladných voleb. Zatímco negativní expanzivita udává 0,8 položek na jednoho hráče ($E_n = 0,8$), kde n je počet negativních voleb. Co se týká samotné integrace a izolace, tak obě kategorie ukazují stupeň 0,25 ($I_g = 0,25$; $I_z = 0,25$) zapojených či izolovaných hráčů v sociální skupině.

Dorostenecký tým: pozitivní expanzivita, tedy počet kladných voleb v sociometrickém testu se pohyboval okolo 6,95 položek na jednoho hráče ($E_p = 6,95$), kde p je počet kladných voleb. Zatímco negativní expanzivita udává 1,26 položek na jednoho hráče ($E_n = 1,26$), kde n je počet negativních voleb. Samotná integrace udává stupeň 0,25 ($I_g = 0,25$) zapojených hráčů v sociální skupině a sociální izolace je na stupni 0,37 ($I_z = 0,37$) izolovaných či opomíjených hráčů v týmu.

Tým starší žáci: pozitivní expanzivita, tedy počet kladných voleb v sociometrickém testu se pohyboval okolo 7,79 položek na jednoho hráče ($E_p = 7,79$), kde p je počet kladných voleb. Zatímco negativní expanzivita udává 2,95 položek na jednoho hráče ($E_n = 2,95$), kde n je počet negativních voleb. Samotná integrace udává stupeň 0,25 ($I_g = 0,25$) zapojených hráčů v sociální skupině a sociální izolace je na stupni 0,21 ($I_z = 0,21$) izolovaných či opomíjených hráčů v týmu.

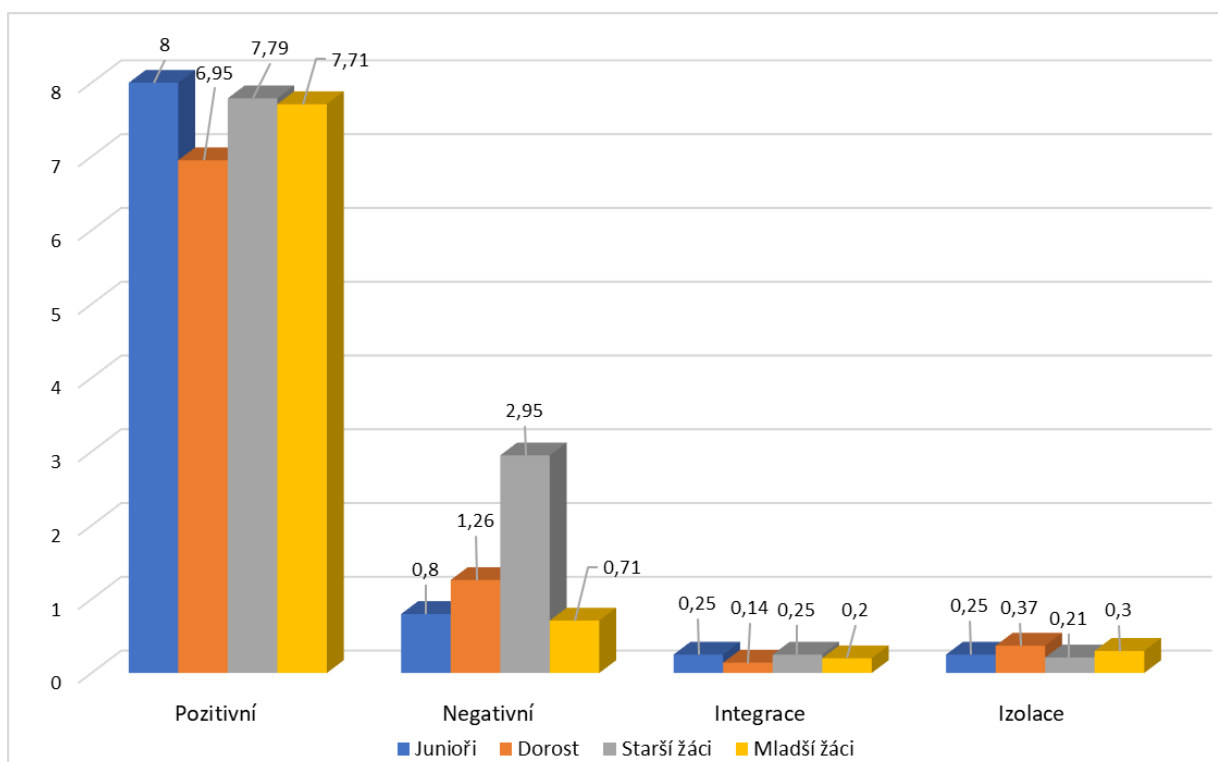
Tým mladší žáci: pozitivní expanzivita, tedy počet kladných voleb v sociometrickém testu se pohyboval okolo 7,71 položek na jednoho hráče ($E_p = 7,71$), kde p je počet kladných voleb. Zatímco negativní expanzivita udává 0,71 položek na jednoho hráče ($E_n = 0,71$), kde n je počet negativních voleb. Samotná integrace udává stupeň 0,2 ($I_g = 0,2$) zapojených

hráčů v sociální skupině a sociální izolace je na stupni 0,3 ($I_z = 0,3$) izolovaných či opomíjených hráčů v týmu.

Tabulka 9 Sociometrický skupinový index

Sociometrický skupinový index				
Hokejové třídy	Pozitivní expanzivita	Negativní expanzivita	Integrace	Izolace
Junioři	8	0,8	0,25	0,25
Dorost	6,95	1,26	0,14	0,37
Starší žáci	7,79	2,95	0,25	0,21
Mladší žáci	7,71	0,71	0,2	0,3

Graf č. 3 zobrazuje sociometrický skupinový index pro lepší přehlednost. Dle výsledků můžeme tvrdit, že uváděné týmy fungují dobře jako celek. U všech převládaly kladné volby nad těmi negativními. Zajímavostí může být, že největší počet vyskytující se negativní expanze byl v hokejové třídě starších žáků. Zde se nacházel největší počet zastoupených respondentů, kteří v sociometrickém testu uváděli negativní volbu.

Graf 3 Sociometrický skupinový index v hokejových týmech

6.3 Analýza oblíbenost hráčů dle vlastního vnímání

Třetí výzkumná otázka:

Jak vnímají hráči svou oblíbenost v hokejovém týmu?

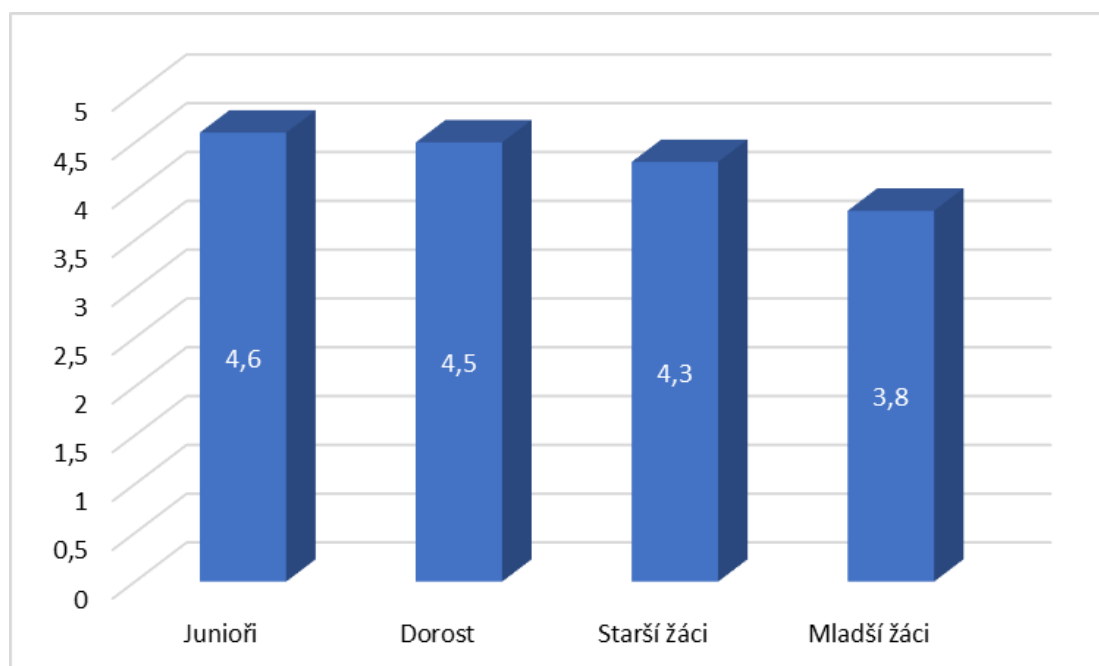
Tabulka č. 10 vyobrazuje oblíbenost hráčů dle vlastního vnímání v jednotlivých hokejových třídách. Výsledky jsou uvedeny sestupně, tedy od týmu, kde hráči své pozice vnímají nejlépe. Úkolem hráčů v jednotlivých týmech bylo zaznamenat na pětistupňové škále nakolik se s daným tvrzením ztotožňují. Výsledky ukazují, že nejkładněji svou pozici v hokejovém týmu vnímají junioři, kteří dosáhli v průměru 4,6 b. Zatímco nejhůře vnímají svou pozici v týmu mladší žáci, kteří v průměru získali 3,8 b. Dorostenci získali v průměru 4,5 b., zatímco starší žáci 4,3 b.

Tabulka 10 Oblíbenosti hráčů dle jejich vnímání

Hokejová třída:	Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Junioři	4,6	2,3	1,3	5
Dorost	4,5	2	3,3	5
Starší žáci	4,3	1,9	2,5	5
Mladší žáci	3,8	1,8	2,3	5

Zjištěné výsledky jsou velmi důležité, jelikož ukazují, do jaké míry se hráči cítí oblíbení v hokejovém týmu. Můžeme vidět, že maximum zisku bodů v jednotlivých položkách bylo 5. U juniorů, dorostenců i starších žáků je průměr získaných bodů v jednotlivých položkách vždy nad 4 b. Můžeme proto tvrdit, že hráči vnímají své pozice v jednotlivých hokejových třídách kładně. Skoro ve všech případech cítí, že do týmu patří, mají kamarády a vnímají náklonost a přijetí od svých spoluhráčů. U mladších žáků je průměr získaných bodů 3,8 b. Výsledky ukazují, že jedinci se na škále rozhodovali mezi variantami nevim – spíše ano. Můžeme se tedy přiklonit k možnosti, že většina hráčů uvedla, že také spíše cítí náklonost a přijetí od svých spoluhráčů.

Pro lepší přehlednost a orientaci byl vytvořen graf č. 4, který doplňuje výše uvedenou oblíbenost hráčů dle vlastního vnímání.

Graf 4 Oblíbenost hráčů dle jejich vnímání, v hokejových týmech

6.4 Analýza volby členů, na které se hráči obracejí v případě problému

Poslední výzkumná otázka:

Na kterého člena se hráči nejčastěji obracejí v případě problému, který nejsou schopni vyřešit sami?

Junioři

V tabulce č. 11 můžeme najít výsledky juniorské hokejové třídy. Tabulka ukazuje na kterého člena se hráči v případě problému nejčastěji obracejí. Hráči měli na výběr z několika možností a mohli zvolit **více** odpovědí - rodič, kamarád, spoluhráč, trenér, učitel, nikdo, *jiná možnost*.

Z výsledků je zřejmé, že největší zastoupení měl rodič, kterého zvolilo 50 % (N=8). Na druhém místě se umístil kamarád, kterého zvolilo 40 % hráčů (N=6). Na třetím místě se nachází spoluhráč a trenér s 30 % (N=5; N=4). A pouze dva hráči do možnosti *jiné* uvedli mentální kouč a bratr, tvoří tedy 2 % (N=2).

Tabulka 11 Zastoupení členů, na které se junioři nejčastěji obracejí

Člen:	Četnost odpovědí	
	Relativní	Absolutní
Rodič	50 %	8
Kamarád	40 %	6
Spoluhráč	30 %	5
Trenér	30 %	4
Jiná možnost	2 %	2

Dorost

V tabulce č. 12 se nacházejí výsledky dorostenecké hokejové třídy. Výsledky ukazují, že respondenti nejčastěji uváděli, že v případě problému, který nejsou schopni vyřešit sami se obracejí na rodiče 80 % (N=15), druhou nejčastěji uváděnou možností byl kamarád 50 % (N=9), třetí možností byl trenér 40 % (N=8). Respondenti dále uváděli spoluhráče 30 % (N=5) a v poslední řadě se zde také objevila možnost „nikdo“, která tvoří pouze 1 % (N=2).

Tabulka 12 Zastoupení členů, na které se dorostenci nejčastěji obracejí

Četnost odpovědí		
Člen:	Relativní	Absolutní
Rodič	80 %	15
Kamarád	50 %	9
Trenér	40 %	8
Spoluhrač	30 %	5
Nikdo	1 %	2

Starší žáci

Tabulka č. 13 vyobrazuje zastoupení členů, na které se nejčastěji obracejí starší žáci, pokud mají problém, který nejsou schopni vyřešit sami. Z výsledků je patrné, že se respondenti nejvíce obracejí na rodiče 60 % (N=12), spoluhráč tvoří 30 % (N=6), kamarád 30 % (N=5), hráči také uváděli trenéra 20 % (N=4) a pouze 10 % uvedlo možnost „nikdo“ (N=2).

Tabulka 13 Zastoupení členů, na které se starší žáci nejčastěji obracejí

Četnost odpovědí		
Člen:	Relativní	Absolutní
Rodič	60 %	12
Spoluhrač	30 %	6

Kamarád	30 %	5
Trenér	20 %	4
Nikdo	10 %	2

Mladší žáci

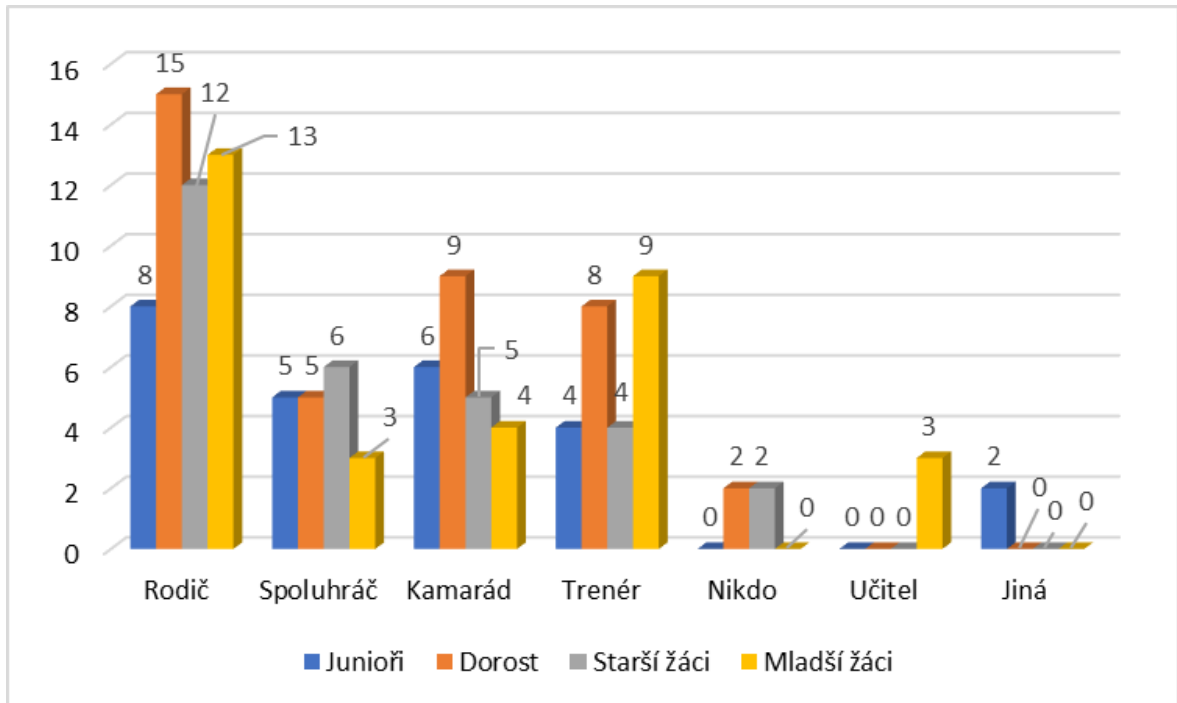
Tabulka č. 14 zobrazuje zastoupení členů v mladších žácích. Výsledky ukazují, že hráči mají největší důvěru k rodiči 80 % (N=13), druhou nejčastěji uváděnou možností byl trenér 50 % (N=9). Kamarád tvoří pouze 20 % (N=4). Hráči uváděli také možnost učitel a spoluhráč, oba celky tvoří 20 % (N=3).

Tabulka 14 Zastoupení členů, na které se mladší žáci nejčastěji obrazejí

Člen:	Četnost odpovědí	
	Relativní	Absolutní
Rodič	80 %	13
Trenér	50 %	9
Kamarád	20 %	4
Učitel	20 %	3
Spoluhráč	20 %	3

V jednotlivých tabulkách můžeme vidět, že hráči ve všech hokejových třídách mají největší důvěru právě v rodiči, kteří tvoří největší procento zastoupených. Trenér se ve dvou případech umístil na druhé pozici. Možnost „spoluhráč“ se v případě starších žáků taktéž umístil na druhé pozici. Jedná se o velmi pozitivní zjištění, jelikož jde vidět, že spoluhráči mezi sebou mají důvěru. V hokejové třídě mladší žáci, která tvoří nejmladší skupinu, hráči zvolili trenéra za druhou nejčastěji uváděnou osobu, na kterou se mohou obrátit v případě problému. Kladný vztah mezi trenéry a hráči můžeme řadit mezi nejdůležitější složky úspěšného týmu.

Graf č. 5 zobrazuje, pro lepší přehlednost, míru zastoupení jednotlivých členů, na které se hráči nejčastěji obracejí v případě problému, který nejsou schopni vyřešit sami.

Graf 5 Zastoupení členů, na které se hráči nejčastěji obracejí v hokejových týmech

7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Hlavním výzkumným cílem bakalářské práce bylo analyzovat sociálních vztahy vyskytující se ve sportovních týmech, prostřednictvím sociometrického testu. Výzkumný vzorek tvořilo celkem 71 respondentů ve věku 11-20 let. Jednalo se o hráče čtyř hokejových tříd (junioři, dorost, starší žáci, mladší žáci). V juniorském hokejovém týmu se dotazníku zúčastnilo 22 % respondentů (N=16), dorostenecký tým tvořil 27 % (N=19), tým starších žáků zabíral 27 % (N=19) a poslední tým mladších žáků tvořil 24 % (N=17). Následně byli stanoveny čtyři dílčí výzkumné otázky, které si nyní zodpovíme.

První dílčí výzkumná otázka zjišťovala, **jaké sociálních pozice zaujímají hráči ve sportovních týmech**. Výsledky výzkumu ukázaly, že v každém hokejovém týmu najdeme zastoupení všech pěti sociálních pozic, které ve své publikaci zmiňují Coie, Dodge a Coppotelli (1982). V juniorském hokejovém týmu byla největší zastoupenou sociální pozicí kategorie „populární“, zatímco nejméně hráčů se nacházelo ve skupině „zanedbaní“ a „odmítání“. Můžeme tvrdit, že největší procento hráčů v týmu je oblíbených, kteří se snaží pozitivně ovlivňovat vztahy. Jsou přátelštější, ochotní a podporují kladné vztahy v týmu. Zatímco menší procento tvořili jedinci, kteří jsou v týmu spíše bez povšimnutí a izolovaní. Často jsou vystavováni nežádoucímu chování a nepodávají tak dobrý výkon. Druhým hokejovým týmem byli dorostenci. Zde největší skupinu zastoupených sociálních pozic tvořila kategorie „průměrní“. Na druhou stranu nejmenší zastoupenou kategorií byli „zanedbaní“. Největší procento hráčů bylo spíše pasivních, jinak zvláště vztahy v týmu neutváří. V třetím hokejovém týmu starších žáků největší procento hráčů zaujímalo pozici „populární“. Většina hráčů byla v týmu oblíbená, kdy kladli důraz na pozitivní utváření vztahů. Nejmenší procento hráčů zaujímalo pozici „zanedbaní“. Jedinci jsou v tomto případě izolovaní a nezapojují se do utváření vztahů. Posledním hokejovým týmem byli mladší žáci. Hráči zde zaujímali především pozici „kontroverzní“, jedinci nemají velké množství příznivců, ale ani odpůrců. Jedná se o členy, kteří se snaží aktivně zapojovat do utváření vztahů a interakce v týmu, ale nepatří mezi nejoblíbenější. Na druhou stranu nejmenší zastoupenou skupinou byli opět „zanedbaní“ a „odmítání“, kteří obdrželi menší počet kladných voleb, nebo žádnou pozitivní volbu. Pro nás je pozitivním zjištěním, že sociální pozice v týmu jsou především kladné nebo neutrální. Hráči jsou tedy v týmu oblíbení nebo zaujímají pozici pasivních, kteří se nesnaží ovlivňovat vztahy.

Druhá dílčí výzkumná otázka se zabývala **charakteristikou jednotlivých sportovních týmů jako celku**. K analýze dat nám pomohl sociometrický skupinový test, kde byla využita tabulka, která uvádí pozitivní a negativní expanzi, integraci a izolaci hokejových týmů. Dle výsledků výzkumu, všechny hokejové třídy fungují dobře. Ovšem nejlepší umístění si zajistili junioři, kteří měli nejvíce kladných odpovědí při vyplňování dotazníku. Zatímco největší počet negativních voleb byl v hokejové třídě starších žáků. Respondenti tedy nejčastěji volili záporné odpovědi.

Třetí dílčí výzkumná otázka zjišťovala **oblíbenost hráčů dle vlastního vnímání**. Na první příčce se umístili junioři, kteří volili na pětistupňové škále ve většině případech kladné odpovědi. Na druhé příčce se umístili dorostenci, na třetím místě starší žáci. Dle zjištěných výsledků můžeme tvrdit, že se respondenti ve svém týmu cítí dobře, mají mezi spoluhráči kamarády, většina cítí náklonost a přijetí od ostatních. Na druhou stranu, o něco méně kladných odpovědí volili mladší žáci. Někteří hráči uvedli, že ve třídě spíše nemají kamarády a v týmu se cítí až trapně, nevhodně a osaměle.

Poslední dílčí výzkumná otázka zjišťovala, **na kterého člena se hráči nejčastěji obrazejí v případě problému, který nejsou schopni vyřešit sami**. Výsledkem jsou velmi pozitivní zjištění. Ve většině případů mají hráči někoho, na koho se mohou obrátit, jestliže mají jakýkoliv problém. Jde o podstatné zjištění, protože je důležité mít někoho, koho se hráči nebojí požádat o pomoc a svěřit se s problémy, které je trápí. Ve všech hokejových třídách hráči volili, že nejvíce důvěry mají ve svém rodiči. Zajímavostí však je, že u mladšího dorostu hráči jako druhou nejčastější možnost volili trenéra. Nejmladší zastoupená skupina v našem výzkumu má tedy velkou důvěru ve svém trenérovi. Dle teoretických východisek, kladné vztahy mezi trenérem a sportovci pozitivně ovlivňují atmosféru v týmu a díky tomu dokáže skupina efektivně fungovat a dojít tak snáz ke stanovenému cíli.

Pokud porovnáme výsledky jiných autorů s našimi výsledky výzkumu, můžeme vidět, že se v určitých oblastech shodujeme. Například výzkum ve studii Rovia et al. (2010), který zmiňujeme také v teoretické části práce, ukázal, že je potřeba budovat vztahy a důvěru mezi jednotlivými členy v týmu. Teprve poté dokáže tým efektivně fungovat, spolupracovat a dosahovat stanovených cílů. Je důležité, aby hráči věděli na koho se v případě problému mohou obrátit. Výzkum naší bakalářské práce potvrdil, že většina

respondentů má ve svém okolí osobu, ke které chovají důvěru a v případě problému se na ni mohou kdykoliv obrátit.

Práce je dále rozšířena o zahraniční výzkum, který provedli Thomas, Brown a Hold et al. (2017). Autoři se zaměřovali na sociální identifikaci ve sportovních týmech: role motivů osobní, sociální a kolektivní identity. Můžeme se dočíst, že identifikace jednotlivců se skupinou není založena pouze na její osobní reprezentaci, ale je ovlivněna procesy na úrovni skupiny, tzn. identifikace se skupinou je vlastností skupiny jako celku, ne pouze jednotlivce. Procesy motivované jednotlivými členy skupiny se mohou navzájem ovlivňovat, což vede ke vzniku kolektivní či skupinové úrovně.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Poslední kapitola metodologické části se zabývá doporučením pro praxi. Kladné sociální vztahy jsou nezbytnou součástí nejen v týmových sportech. Týmový výkon dokáže pozitivně ovlivnit týmová soudržnost. Pokud tým drží při sobě „táhne za jeden provaz“ dokáže zvládat snadněji překážky a dosahovat úspěchu. (Blažej, 2019) Ne vždy jsou ale vztahy ve sportovních týmech ideální, často se můžeme setkat s nepříjetím a odmítáním sportovců v týmu.

Hlavní doporučení bakalářské práce klade důraz na analyzování vztahů v každém týmu. Je zapotřebí, aby trenér dokázal mapovat, jaké vztahy se v týmu vyskytují. Důležitou součástí je naučit se podporovat vztahy v týmu nejrůznějšími metodami. Jednou z variant může být podpora nových jedinců, kteří přicházejí do týmu. Socializace je náročným procesem, trenér má mnoho možností, jak dětem usnadnit vstup do hokejového týmu. Podpora může proběhnout prostřednictvím adaptačního kurzu, před samotným vstupem hráčů do týmu. Nejvhodnější je adaptační kurz uspořádat před zahájením hokejové sezóny, jeho cílem je podpora a seznámení hráčů a usnadnění jejich adaptace. To vše má v rukou trenér, který by si měl připravit pro hráče seznamovací hry, hry na podporu spolupráce a komunikace.

Dalším doporučením je pořádání pravidelných soustředění, kde spolu hráči mohou strávit více času, lépe se poznat a navázat hlubší vztahy. Můžeme se domnívat, že je vhodné uspořádat soustředění pro různé věkové skupiny. Příkladem může být soustředění dorosteneckého týmu s mladšími žáky, kdy dorostenci budou v roli podporovatelů a jejich úkolem bude pomáhat mladším žákům. Dojde tak k posílení vztahů napříč hokejovými třídami. Mladší žáci tak budou mít možnost se obrátit v případě problému na své starší kamarády, kteří budou v roli „mentora“.

Posledním doporučením je nastavení pozitivního vztahu mezi hráči a trenéry. Z pohledu trenéra je nezbytné, aby tým svým přístupem povzbuzoval a motivoval. Hráči musí vědět, že se kdykoliv a s čímkoliv mohou trenérovi svěřit. Nutné je nastavení pravidel v každém sportovním týmu, trenér musí být přirozenou autoritou, ale hráči by v něj měli mít patřičnou důvěru.

ZÁVĚR

Bakalářská práce kladla důraz především na důležitost sociálních vztahů ve sportovních týmech. Každý jedinec si utváří vztahy, na kterých je celoživotně závislý.

Teoretická část se zaměřovala na sociální vztahy a jejich utváření v týmu. Sociální vztahy jsou však závislé na celé řadě nejrůznějších faktorů, které jedince mohou jak pozitivně, tak i negativně ovlivnit. Dle teoretických východisek je pro člověka podstatnou fází dětství a dospívání, ve kterém probíhá formování jedince. V takovém případě může mít významnou roli ve formování osobnosti člověka sport, protože do určité míry ovlivňuje socializaci a pomáhá v navazování vztahů s ostatními. Avšak v praxi se setkáváme se skutečností, že ne z každého kolektivu se stane okamžitě tým. Jedná se o dlouhý proces, který vyžaduje úsilí všech členů. Budování vztahů v organizaci je důležité, díky tomu pak dojde k naplňování cílů a poslání, které si členové zvolili.

V praktické části byla použita kvantitativní metoda sběru dat, prostřednictvím sociometrického testu. Byl využit Braunův dotazník B3-B4, který zjišťoval sociální vztahy v týmech. Výzkumný soubor tvořilo celkem 71 respondentů, čtyř hokejových tříd (junioři, dorost, starší žáci, mladší žáci). Ze zjištěných výsledků vyplývá, že v každém hokejovém týmu najdeme zastoupení všech pěti sociálních pozic, které ve své publikaci zmiňují Coie, Dodge a Coppotelli (1982). Pozitivním zjištěním je, že sociální pozice v týmu jsou především kladné nebo neutrální. Hráči jsou tedy v týmu oblíbení nebo zaujímají pozici pasivních, kteří se nesnaží ovlivňovat vztahy. Dále jsme za pomoci sociometrického skupinového indexu zjistili, že junioři získali nejvíce kladných odpovědí ve vyplňování dotazníku. Největší počet negativních voleb byl v hokejové třídě starších žáků. Respondenti v hokejovém týmu starší žáci nejčastěji volili záporné odpovědi. Ve zjišťování oblíbenosti hráčů dle jejich vlastního vnímání se na první příčce umístili junioři, kteří uváděli, že se v týmu cítí dobře, mají mezi spoluhráči kamarády a ve většině případů cítí náklonost a přijetí od ostatních. V poslední výzkumné otázce jsme se dozvěděli, že většina hráčů napříč hokejovými třídami má osobu, na kterou se v případě problému mohou obrátit. Ve všech týmech se na prvním místě umístil rodič, hráči mají důvěru ve svých rodičích. Zajímavostí je, že nejmladší hokejová třída má také velkou důvěru ve svém trenérovi.

Bakalářská práce nastiňuje téma důležitosti utváření vztahů nejen ve sportovních týmech. Právě kladné vztahy mezi trenérem a spoluhráči mohou pozitivně ovlivnit atmosféru v týmu a díky tomu dokáže skupina efektivně fungovat a dojít k stanovenému cíli.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BEDNÁŘ, Vojtěch, 2013. *Sociální vztahy v organizaci a jejich management*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4211-3.
2. BERCKHAN, Barbara, 2012. *Komunikace bez zábran*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0066-6.
3. BLAŽEJ, Adam, 2019. *Motivace dětí a mládeže ve sportu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9355-3.
4. BRAUN, Richard, Dana MARKOVÁ a Jana NOVÁČKOVÁ, 2014. *Praktikum školní psychologie*. Praha: Portál. ISBN 9788026201762.
5. COIE, John, DODGE, Kenneth a COPPOTELL, Heide, 1982. Dimensions and types of social status: A cross-age perspective. *Developmental psychology*, 18(4), 557-570.
6. DOLEJŠ, Martin a Miroslav OREL, 2017. *Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-5252-4.
7. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, 2014. *Sociální patologie*. 2 dopl. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0.
8. FONTANA, David, 2017. *Sociální dovednosti v praxi*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1197-6.
9. HAYESOVÁ, Nicky, 2021. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1850-0.
10. HORNE, John, David JARY a Alan TOMLINSON, 2014. *Sport, Leisure and Social Relations*. New York: Routledge. ISBN 978-1138982819.
11. CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 2 dopl. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
12. JANSÁ, Petr, 2018. *Pedagogika sportu*. Praha: Karolinum. ISBN 9788024640150.
13. JEBAVÝ, Radim a Vladimír HOJKA, 2017. *Kondiční trénink ve sportovních hrách: na příkladu fotbalu, ledního hokeje a basketbalu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4072-0.
14. KLIMENTOVÁ, Eva, 2013. *Sociální práce: Teorie a metody II*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-3495-7.
15. KOPECKÁ, Ilona, 2015. *Psychologie 3. díl: Teorie a metody II*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3877-2.
16. KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2008. *Konflikt mezi lidmi*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-407-6.

17. KUNZ, Vilém, 2020. *Společenská odpovědnost ve sportu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-1209-8.
18. HARVEY, Stephen a Richard LIGHT, 2017. *Positive Pedagogy for Sport Coaching*. 2 nd. ed. New York: Routledge. ISBN 978-0367218201.
19. SLEPIČKA, Pavel, Irena SLEPIČKOVÁ a Jiří MUDRÁK, 2018. *Rizikové chování ve sportu dětí a mládeže*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-4048-8.
20. NOVOTNÁ, Eliška, 2010. *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2957-2.
21. VIKTOR, Pacholík, 2018. *Sociální psychologie*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati.
22. PLAMÍNEK, Jiří, 2012. *Konflikt a vyjednávání*. 3 rd. ed. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4485-8.
23. ROVIO, Esa et al., 2010. TEAM BUILDING IN SPORT: A NARRATIVE REVIEW OF THE PROGRAM EFFECTIVENESS, CURRENT METHODS, AND THEORETICAL UNDERPINNINGS. *Athletic Insight Journal*. **2**(2), 1-19. ISSN 1947-6299.
24. RYCHTECKÝ, Antonín a Pavel TILINGER, 2018. *Životní styl české mládeže: Pohybová aktivita, standardy a normy motorické výkonnosti*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-3770-9.
25. RYŠÁNOVÁ, Alena, 2021. *Mám v tom hokej*. Praha: Edika. ISBN 978-80-266-1673-3.
26. SEKOT, Aleš, 2019. *Rodiče a sport dětí*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9292-1.
27. SLAMĚNÍK, Ivan, 2011. *Emoce a interpersonální vztahy*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3311-1.
28. SMUTEK, Martin, Friedrich SEIBEL a Zuzana TRUHLÁŘOVÁ, 2010. *Rizika sociální práce*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7435-086-3.
29. SVOBODA, Arnošt, 2017. *Socializace sportem*. Olomouc: Univerzita Palackého.
30. THOMAS, Wiliam et al., 2017. Social Identification in Sports Teams: The Role of Personal, Social, and Collective Identity Motives. *Pers Soc Psychol Bull*. **43**(3), 508-523. Dostupné z: doi:10.1177/0146167216689051
31. TURKAY, Hikmet a Azmi YETİM, 2018. The Relationship between Social Status and Sports. *International Journal of Sports and Physical Education*. **4**(1), 7-13.
32. TYRLÍK, Mojmír, 2012. *Zátěž v adolescenci*. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-210-6042-5.

33. VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, 2019. *Sociální psychologie: Teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5775-9.
34. WILLERTON, Julia, 2012. *Psychologie mezilidských vztahů: Z pohledu psychologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3924-3.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Aj.	a jiné
Např.	například
N	četnost
Si	sociální vliv
SP	sociální preference
LM	pozitivní volby v oblíbenosti
LL	negativní volby v oblíbenosti
>/<	větší/menší
E_p	pozitivní expanzivita
E_n	negativní expanzivita
P_s	počet kladných voleb
N	počet členů ve skupině
n_s	počet záporných voleb
I_g	integrace
I_z	izolace
N_i	počet izolovaných jedinců
N_o	počet opomíjených jedinců
/	děleno
+	plus
=	rovná se

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf 1 Zastoupení v hokejových třídách.....	36
Graf 2 Zastoupení sociálních pozic v hokejových týmech	40
Graf 3 Sociometrický skupinový index v hokejových týmech.....	42
Graf 4 Oblíbenost hráčů dle jejich vnímání, v hokejových týmech	44
Graf 5 Zastoupení členů, na které se hráči nejčastěji obracejí v hokejových týmech	48

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Stupně socializace.....	17
Tabulka 2 Rozdělení pozic členů v týmu.....	20
Tabulka 3 Rozlišení rolí dle sociometrických kritérií	20
Tabulka 4 Vzorce pro výpočet skupinových rolí dle Coie, Dodge a Coppotelli (1982)	34
Tabulka 5 Rozlišení sociálních pozic v juniorech	37
Tabulka 6 Rozlišení sociálních pozic v dorostu	38
Tabulka 7 Rozlišení sociálních pozic v starších žácích.....	39
Tabulka 8 Rozlišení sociálních pozic v mladších žácích.....	39
Tabulka 9 Sociometrický skupinový index	42
Tabulka 10 Oblíbenosti hráčů dle jejich vnímání.....	43
Tabulka 11 Zastoupení členů, na které se junioři nejčastěji obracejí	45
Tabulka 12 Zastoupení členů, na které se dorostenci nejčastěji obracejí	46
Tabulka 13 Zastoupení členů, na které se starší žáci nejčastěji obracejí	46
Tabulka 14 Zastoupení členů, na které se mladší žáci nejčastěji obracejí.....	47

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I

Braunův dotazník B3 – B4

PŘÍLOHA P I: BRAUNŮV DOTAZNÍK B3 – B4

Jméno:

Braunův dotazník B3 – B4

Vážení,

jsem studentem třetího ročníku Univerzity Tomáše Bati a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který mi poslouží jako podklad pro výzkumnou část mé bakalářské práce, zabývající se analýzou sociálních vztahů ve sportovních týmech.

Děkuji za Váš čas.

Daniel Huf

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

1. Vedle koho bys **CHTĚL** sedět cestou na zápas v autobuse? (1. nejlepší)

1)

2)

3)

2. Vedle koho bys **NECHTĚL** sedět cestou na zápas v autobuse? (1. nejhorší)

4)

5)

6)

Jméno:

3. Zakroužkuj:

- 1) V týmu si připadám jako outsider. *Ne – Spíše ne – Nevím – Spíše ano – Ano*
- 2) V týmu mám kamarády. *Ne – Spíše ne – Nevím – Spíše ano – Ano*
- 3) Cítím, že do týmu patřím. *Ne – Spíše ne – Nevím – Spíše ano – Ano*
- 4) V týmu si připadám trapně a nevhodně. *Ne – Spíše ne – Nevím – Spíše ano – Ano*
- 5) Spoluhráči z týmu mě mají rádi. *Ne – Spíše ne – Nevím – Spíše ano – Ano*
- 6) V týmu se cítím osamělý/osamělá. *Ne – Spíše ne – Nevím – Spíše ano – Ano*

4. Zakroužkuj:

- 1) V týmu je spoluhráč, kterému ostatní občas ubližují (fyzicky, psychicky)

ANO / NE

- 2) V týmu je spoluhráč, který někomu občas ubližuje (fyzicky, psychicky)

ANO / NE

- 3) Pokud mám problém, vím, za kým můžu jít a svěřit se

ANO / NE

- 4) Pokud bych měl problém, se kterým si neumím poradit sám, obrátil bych se na:

trenér spoluhráč kamarád učitel rodič
nikoho jiná možnost